AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

SAYI : 572
5 HAZİRAN 1965
FİATI : 125 KURUŞ

DEVLET PERSONEL KANUNU ÇIKACAK MI?

YABANCILARI GEÇEBİLEN BİR TEK SPORCUMUZ VAR

MUHARREM DALKILIÇ

ZiRAAT BANKASI
Muhterem hesap sahiplerine
en iyi şekilde
hizmet etmekten şeref duyar.
Bu gün servislerinde kullandığı
elektronik hesap makineleri ile daima
Modern Bankacılığın önderi olmuştur
T.C. ZiRAAT BANKASI

Sayı: 572 Cilt: XXXII Yıl: 12

Sahibi ve Başyazarı :

Metin Toker
Tel: 1 06 1 96

Yazı İşleri Müdürü :
Y. Yüksel Erdem

Bu sayıda Yazı Kurulu :
İç Haberler Kısmı: Kurtul Altuğ, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Haluk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan, Tüli Sezgin. Hüseyin Korkmazgil.

Resim
Ali Parmakerli

Kapak Kompozisyonu
S A N Organizasyon

Kapak Baskısı
Rüzgârlı Matbaa

Fotoğraf
T.H.A.
Erdoğan Çiftler

Yazı işleri
Rüzgarlı Sokak No: 15/2
Tel: 11 8 9 9 2

P. K. 582

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15

Klişe
Hürriyet Klişehanesi
Birlik Klişe Atölyesi

Abone Şartları

3 aylık (12 nüsha) 1 2 . 5 0 lira
6 aylık (25 nüsha) 25.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 5 0 . 0 0 lira

İlân Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3 0 0 0 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgarlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara

Basıldığı tarih :
3 6.1965

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bu hafta Petrol gene üzerinde en çok tartışılan konu idi. Gerek Parlâmentoda, gerekse Basında çeşitli spekülasyonlara yol açan konuya AKİS çok önceden değinerek, meseleyi enine boyuna ortaya koymuş ve eğer Hükümetçe gerektiği önemde ele alınmaz ve doğru teşhis konulmazsa, meselenin çeşitli yorumlara sebep olabileceğini yazmıştı. Şimdi çeşitli çevrelerden yükselen sesler, o zaman yazdıklarımızın isabetliliğini ortaya koymuştur.

Bugün Petrol, aşırı uçlar elinde bir yatırım konusu olmakta devam etmektedir. AKİS hu hafta da, Başyazarımız Metin Tokerin kalemiyle bu önemli ve hayatî konuya parmak basmaktadır. Metin Toker "Haftanın İçinden'' inde Petrol konusu ve bu konu etrafında çıkan çeşitli seslerle ilgili fikrini söylemektedir. "Petrol" başlıktı yazıda ise işin kulisi anlatılmaktadır.

İnönü Hükümetleri zamanında partizanlık yapıldığından sık sık şikâyet edilmiş, idare adamlarından yakınılmıştır. Zamanın yetkili kişileri, fırsat düştükçe ithamları cevaplamışlar ve balonları birer fiske ile söndürmüşlerdir. Ama A.P.'li IV. Koalisyon daha işe başlar başlamaz partizanlığın vatandaşı rahatsız edecek kadar ileri götürülmüş olması, hükümet edenlerin aleyhine bir puvandır. Bu husus bugüne kadar gerek bu dergide, gerekse birçok dergi ve gazetede yer almıştır.

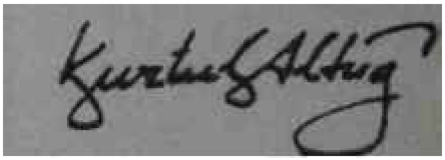
AKİS, 12 yıllık yayın hayatında haksızlıklarla savaşın sembolü olmak şerefine sadece ve sadece, okuyucularının her gün artan ilgileri sonucu hâk kazanmıştır.. İnönü Hükümetleri zamanında da ne zaman bir haksız davranış göze batmışsa, AKİS hemen o davranışın ve o davranışa sebep olanların karşısında yer almıştır. Gene o görevine devam etmekte ve,"'Partizanlık" başlıklı yazıda anlatıldığa gibi, Dörtlü Koalisyonun hangi kanadından gelirse gelsin, partizanlık kokan her tutum ve davranışı kamu oyuna açıklamaktadır. A.P'li Sanayi Bakanı Ali Naili Erdemin, Bakanlığı içindeki maceralarım bir iç ezilmesiyle okuyacağınızı tahmin ediyorum.

AKİS her yönüyle bir aile mecmuası olma niteliğini korumaktadır. Ailenin her ferdi, AKİS sayfalarmda, kendilerini ilgilendiren bir konuya rastlayabilmektedirler. İşte bu hafta da dünya çapında ün yapmış bir atletimizi sizlere sunuyoruz. Muharrem Dalkılıcın hayat mücadelesi, atletizm alanındaki başarısı ve bu arada türk atletizminin durumu, SPOR sayfalarımızda yer alan "Atletizm" başlıklı yazıda canlı bir üslûpla verilmektedir.

Gelecek hafta ise AKİS, projektörünü bir başka alana tutacaktır: Tiyatroda olup bitenleri gelecek haftaki AKİS'inizde en ilgi çekici taraflarıyla bulacaksınız.

"İsmet Paşayla 10 yıl" adlı yazı serimiz artık okunulmadan edilemeyen bir yoğunluğa erişmiştir. 1955 yazında İsmet Paşanın havası, o günkü siyasi olaylara değinilerek anlatılmaktadır.

Saygılarımızla

içindekiler

AKİS
HAFTALIK AKTUALİTE MECMUASI
Yıl: 12 Sayı: 572 5 Haziran 1965 Cilt: XXXII

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Kimin sesi?

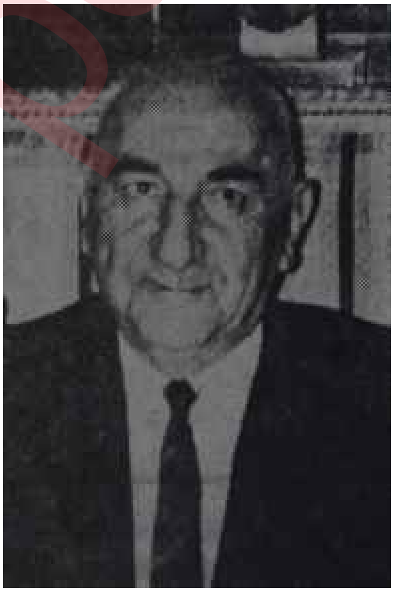
Bu hafta içinde radyolarında, gençlik hakkında ifade edilmiş bir fik_ ri işitenler, bu fikrin sahibinin Devlet Başkanı Cemal Gürsel olduğunu anlamakta gerçek bir güçlük çektiler. 27 Mayıs İhtilaliyle devletin başına geçmiş olan Cumhurbaşkanı Gürsel, bir gençlik hareketiyle başlayan o ihtilâlin beşinci yılında gençlerin "politika" ile uğraşmalarını tenkit ediyor, onları azarlıyordu, Gençler kendilerini hükümet sanıyorlardı. -Yani, boylarından büyük işlere karışıyorlardı-. Halbuki onlardan istenilen okumaları, gene okumaları ve okumalarıydı. Bilgili olmalarından başka bir şey kendilerinden talep edilmiyordu ki burunlarını şuna veya buna sokuyorlardı. Radyoların dinleyicileri Devlet Başkanının bir şeye kızmış olduğunu anlamakta güçlük çekmediler. Devlet Başkanı Hükümett de çok başarılı bulduğunu sözlerine eklediğine göre , -Türkiyenin, petrollerini idare edemeyeceğini söyleyen Süleyman Demirel ile onun ideal arkadaşlarından Enerji ve Tabii Kaynakçı Mehmet Turgut bu hükümetin üyeleridir- kızgınlığının gençler tarafından yapılan tenkitlerden doğduğunu anlamak daha da kolay oldu.

Halbuki Cemal Gürselin gençlerin ruh haletini daha iyi değerlendirmesi beklenirdi. Beş yıl önce siyasî rejimden memnun olmadıkları ve Türkiyeyi daha iyi daha ileri bir siyasî rejime lâyık gördükleri için yollara dökülen gençler şimdi Türkiyeyi daha mutlu bir sosyal ve ekonomik istikbalin beklemesi gerektiği fikrinden kuvvet almaktadırlar.

Cemal Gürsel 27 Mayıs hareketini dejenere ettirmeden, onu gerçek idealine, yâni demokratik sivil idare mec_ rasına sokmada en fazla emeği geçenlerden biridir. Bütün aşın arzulara karşı onun basireti fren görevini yapmıştır. Beş senenin sonunda meseleleri değişmiş Bulunan Türkiyede gençleri azarlamaktan ziyade onları anlamak ve onların hislerini bir defa daha, memleket için faydalı yöne çevirmek lâzımdır. Eğer "politika" memleketin idare ediliş tarzı ise onun hakkında gençlik, tıpkı 27 Mayıs öncesin de olduğu gibi -Gürsel o zaman bunu tasvip etmiyor muydu'?- bugün de söz ve fikir sahibi olacak, aksiyon gerektiğinde o görevi yerine getirecektir. Bunu yapmamasını ve kitaplarım okumakla yetinmesini ondan istemek bugünün Türkiye'sinde haklı bulunacak bir fikir değildir. Hele buna, Hükümeti savunan sözler eklemek -yani iki şeyi bir arada yapmak- tenkit hürriyetini dahi zedeleyen bir davranıştır.

Cumhurbaşkanı Gürsel bu sözleri söylerken belki bunu kastetmek istememiş bulunabilir. Nitekim Cumhurbaşkanı çok zaman kastetmek istemediğini söylemekte ve ondan sonra açıklamalar yayınlamak zorunluğu doğmakta, bazen bu durum -hele dış konular ele alınmışsa- sorumlu hükümetleri zor vaziyete düşürmektedir.

Ama bu, sözü dinleyenlerden çok sözü söyleyende aranması gereken bir hatadır ki konuşma miktarı arttıkça bu hatadan sakınmak imkânsız olmaktadır.

Cemal Gürsel
Söz *gümüşse...*

Partizanlık

Erdemin yeni maceraları

Sanayi Bakanı Ali Naili Erdem, bundan birkaç gün önce İmar ve İskân Bakanı Recai İskenderoğluna sordu:

"— Senin Genel Müdürlerinden Babüroğlu CHP'den adaylığını koyacakmış... Sen hâlâ bu adamı işbaşında tutuyorsun! Bu nasıl Bakanlık etmek?"

İskenderoğlunun alaylı bir tebessümle cevap verdiği bu soru. yaptık, ları geçen hafta bu dergide kısmen açıklanan "Sükse Nail" adıyla mâruf Ali Naili Erdemin "Bakanlık anlayışı"nı en güzel şekilde izah etmektedir, Erdem, her birisi bir gensoru konusu olabilecek partizanca icraatına, yapılan neşriyata ve hattâ meselenin Mec lise aksetmesine rağmen, ısrar ve inatla devam etmektedir.

27 Mayıs Anayasa ve Hürriyet bayramının kutlandığı gün, Millet Meclisinde Sanayi Bakanlığı Bütçesi görüşülürken, MP Grubu adına konuşmakta olan Memduh Erdemir, Erdeme dönmüş ve:

"— 27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa bayramını kutladığımız bir günde, hukuk devleti ve Anayasaya aykırı bir davranışı yüce Meclisimizin ıttılaına sunmakta fayda görüyor ve sayın Bakandan. Ankara Çimento Fabrikası Müdürü Vedat İlalanm görevinden uzaklaştırılmasının sebebini soruyor ve vicdanlarda tereddüt bırakmayacak bir cevap istiyoruz" demiştir.

Erdemin cevap veremediği bu soru ile Meclise de intikal eden mesele şudur:

Bundan bir süre önce, Erdemin keyfî tasarrufu ile Ankara Çimento Sanayii Müdürü ve aynı kurumun Mü dürler Kurulu Başkam Vedat İlalân işinden uzaklaştırılmıştır. Fakat İlalan derhal Danıştayda dâva açarak, "yürütmenin durdurulması"' kararını

HAFTANIN İÇİNDEN

Millileştirme, devletleştirme, v.s.

Metin TOKER

Türkiyede şu anda, tozkoparan bir fırtına devam ediyor. Afişler, pankartlar, makaleler, açık oturumlar ve nihayet duvarlara, yollara yazılan yazılar. Elle tutulan konu petroldür. Türkiyenin petrolleri üzerindeki ipoteğin kaldırılması arzusundan doğan kampanya yayılmış, kuvvetlenmiş, milli bir heyecan halini almıştır. Fakat bu arada, çeşitli ve çok farklı mefhumların birbirine karıştırılması neticesi, hatta bu sayede, asil ve temiz hisler bambaşka mecralarda kanalize olmak istidadını göstermektedir. Bu gayrette olan grupların, her yerde olduğu gibi Türkiyede de bulunduğundan hiç kimsenin şüphe etmemesi lâzımdır. "Türkiyede Komünist Parti mi var ki komünist bulun, sun?" demagojisi, bırakınız genç ve aydın kütleleri, en basit izan sahibini bile kandıramayacak kadar yavan bir safsatadır. Şunu mükemmelen bilmek lâzımdır ki Türkiyede bir komünist faaliyet vardır ve bir takım kriptolar bu faaliyetin parçası olarak çalışmaktadırlar.

Her önüne gelene komünist damgası yapıştırmak bir şeydir, böyle yapanlar var diye her komünisti temize çıkarmak bir başka şeydir. Saf salon sosyalistleri bu hatayı biraz gafletten, biraz dalâletten işlerlerken kendilerini büyük sermayeye adamış olmakta çıkarı bulunan ve bazıları yüksek mevkilere bile tırmanmış olan takımın kraldan fazla kralcı tutumu tozkoparan fırtınanın başlıca sebebidir. Bu toz fırtınasının mutlaka ortadan kalkması ve önce şu petrol konusunda milletin, gençliğiyle ve aydınıyla, berraklığa kavuşturulması lâzımdır. Tabii bunun için en iyi yol Mecliste bir an önce bir genel görüşmenin açılması ve Hükümetin, iktidar partilerinin, Muhalefetin fikirlerini açıkça söylemeleridir.

Bugün, her kafadan bir ses çıkarken ve millileştirme devletleştirme gibi kelimeler bol bol telâffuz edilirken bunların mânalarını bilmek gerekir. Bir defa, millîleştirme başkadır, devletleştirme başkadır. Petrol devletleştirilince, artık onun millileştirilmesi diye bir konu ortada kalmaz. Zira her devletleştirme, ister istemez bir millileştirmedir. Buna mukabil, petrolün millileştirilmesini istemek, onun mutlaka devletleştirilmesinden yana olmak mânasını taşımaz. Petrol millîleştirilir, yani yabancı şirketlerin türk petrolleriyle ilgileri kesilir, türk petrolünü türk resmi ve özel sektörü ortaklaşa işletirler.

Millîleştirme ile devletleştirmenin bu basit tarifini yapmadan bu iki mefhumdan ikisinin de aşırdığı temsil ettiğini ve bugünün Türkiyesinin gerçeklerine, yahut ihtiyaçlarına uymadığını anlamanın imkânı yoktur. Kelimeler bakılınca kavuşturulduğunda görülecektir ki Türkiyede ne İktidar ve ne de Muhalefet petrollerin devletleştirilmesinden veya millileştirilmesinden yanadır. Büyük Muhalefet Partisi, C.H.P., sözcüleri vasıtasıyla ifade etmiştir ki arzulu. Petrol Kanununun Türkiyemizin menfaatlerine daha fazla hizmet eder bir şekle sokulmasıdır. Yoksa C.H.P., Petrol Kanununun prensibine, yani Türkiyenin petrollerinin bir taraftan devlet, diğer taraftan yerli ve yabancı sermayenin kurduğu şirketler tarafından işletilmesine karşı değildir. Nitekim İhtilâlden sonraki İnönü Hükümetlerinin gayretleri bu yönde olmuştur ve şurası bir gerçektir ki bunlardan sonuncusu daha bir süre iktidarda kalsaydı petrol konusu, 'bir siyasî, hatta ideolojik istismar vasıtası haline getirilmeden mantıki hal yoluna sokulacaktı

Ama, şimdi bir hükümet düşününüz ki başlıca yöneticilerinden biri Türkiyenin kendi petrollerini işletmeye muktedir bulunmadığını iddia ediyor. Bir hükümet düşününüz ki bir Bakanı "Nesi varmış, Petrol Kanununun? Virgülüne dahi dokundur tmayız" diye bağırıyor. Bu tutum karşısında, tıpkı Turhan Feyzioğlunun Mecliste sorduğu gibi "Birader bir anlayalım, sen bizden yana mısın, ondan yana mısın?" diye sormak gençlerin, aydınların, milletin tümünün hakkı olmaz mı? Bu sözler bir şirket avukatı tarafından söylendiği takdirde dahi başarılı bir taktik sayılmaz. Zira gerçek, bu değildir. Bir defa, imkânları temin olunduğu takdirde Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı kolları sıvayabilir ve Türkiyeyi petrolsüz bırakmaz. Nihayet Amerika, bu sanayiin ileri olduğu tek ülke değildir ve dünyanın nice başka ülkesi ihtiyaçlarını başka yerlerden sağlayabilmektedir. Kanuna gelince, Türkiyenin menfaatlerinin bu kanunda bazı değişikliklerle çok daha iyi korunutabileceği artık Sağır Sultanın duymuş olduğu bir basit gerçektir.

Bunlar ortadayken Hükümetin bir kaç sorumlusu çıkıyor, gerçekleri bu kadar çok değiştirerek bizim olmayan menfaatleri savunuyor durumuna düşüyor. Onlara bakarak ve en ziyade türk müşavirleri tarafından yanıltılan şirketler bambaşka bir havanın Türkiyede estirilebileceği; zehabına kapılıyor, uyuşma temayülünü bir kenara bıra-' kıyor. Tabii bu millî bir tepki yaratıyor ve tozunu kriptoların sağladığı fırtınanın içinde, bakıyorsunuz karşınıza, mevcut durum ve düzenle hiç ilgisi bulunmayan klâsik sloganlar çıkmış: Emperyalistler, amerikan ajanları, sömürücüler, kapitalistler, burjuvalar... Memleketin sağlam kuvvetlerinin hâkimiyeti altında bulunan Türkiye, petrollerinden daha makul, yani daha fazla menfaat sağlamanın mücadelesindedir. Bunu başka türlü göstermek sol ucun yararınadır. Ama mücadeleyi âdeta zorla o sahaya itmek Hükümetin, yerli ve yabancı sermayenin faydasına mıdır?

Türkiyede yabancı sermaye düşmanlığı yoktu. Türkiyede Amerika düşmanlığı da yoktu. Ama basiretsiz bir amerikan politikası bunlardan ikincisini kendi elleriyle yarattı. Şimdi birincisi, önünde kılavuz olarak kargalar bulunan yabancı sermayenin ta kendisi "tarafından onun yanına eklenmek üzeredir. Biz, elbette ki yabancı sermayesiz bir Türkiye istemiyoruz. Ama Türkiye mi, yabancı sermaye mi sorusu önümüze kondu mu cevabımızın ne olacağım tahmin etmek için fazla bir zekâya ihtiyaç yoktur. Türkiye yabancı sermayesiz olabilir. Türkiye Amerikasız da olabilir. Herkes için akıl, böyle bir seçim lüzumunu yaratmamaktır.

Yarattıktan sonra bunu istismar eden kriptoya kızmak neye? Onun işi, bu!

almıştır. Bu karara göre, İlalanın Bakanlığa durumu bildirip görevi başına gitmesi lazımdır. Nitekim îlalan kararın bir suretini 8 Mayıs günü Şirkete götürmüştür.

Ali Naili Erdem ise, tükürdüğünü yalamak zorunda kalacağını anlayınca ,yeni Zat İşleri Müdürü Yaşar Güçlüer ile âkla gelmiyecek, garip ve hukuk dışı çarelere başvurmuştur; Fabrikada İlalanın evrakını kayda alan Personel ve Muhaberat Şefi bu görevi yaptığı için muhasebeci tarafından hakarete uğramış ve aralarında kavga çıkmıştır. 10-19 işçi tahrik edilip, "döveni isteriz" diye harekete geçirilmişler, birkaç saat sonra da 7 memur ve 4 işçiye işe gelmemeleri, ücretlerinin ödeneceği, şahıslarının teminat- altında olduğuna dair yazılar gönderilmiştir. Bu arada bir bekçi dövülüp, iki gün hapsedilmiştir. Bu garip olaylar hâlâ devam etmektedir. Dövülen bekçi durumu Adliyeye intikal ettirmiştir.

Ahbaba tops tahsisi

Erdemin bir başka icraatı ise geçen hafta içinde gözleri kamaştırdı. Sanayi Bakanlığı Sanayi Dairesi şube müdürlerinde Şerif Ertürk, bir haftadanberi Bakanlığın Plân ve Proje Kurulunda boş oturmaktadır. Bakanlığın kurulduğu tarihtenberi Sânayi Dâiresinde şube müdürü olarak çalışan, parti farkı gözetmeyen ve bütün sanayicilerin gerçekten sevdikleri bu memurun bütün suçu, nizamî ve haklı bir işlemi, Bakanın emrine rağmen, bozmak istememesidir, şimdi bütün sanayiciler Şerif Ertürkü yeni yerinde ziyaret etmekte ve kendisine "bu iş nasıl oldu?" diye sormaktadırlar. Ankaralı sanayicilerin, Sânayi Odası vasıtasıyla bu tasarrufun düzeltilmesi için harekede geçmesi de beklenmektedir.

Meselenin püf noktası şudur: Sanayici kotaları hazırlanırken tekstil sanayiinin ihtiyacı olan tops tahsislerinin hangi ölçülere göre yapılmasının daha uygun olacağı bundan çok önce Sanayi Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı arasında görüşülmüş ve varılan sonuca göre bugüne kadarki uygulama yürütülmüştür. Tops tahsislerinin yapılmasında önce iki görüş ileri atılmıştır: Birisi stok mevcudlarına, öbürü fiili satış üzerinden verilen vergiye göre... Stoklara göre tops tahsisine gidilmesi sakıncalı görülmüştür. Çünkü bir tekstilci, aldığı topsla, piyasada tutulan ve satılan mal imal ediyorsa, elinde stok kalmıyacaktar. Bir başkası

Vedat İlalan
Kazazede

aynı topsla piyasada tutulmayan, düşük kaliteli mâl imâl ettiği takdirde satamıyacâk, buna mukabil stok mevcudu fazla olduğu için tops tahsisin, den daha fazla istifade edecektir. Bu çeşit uygulama sonucunda tops, giderek karaborsa metaı haline bile gelecektir.

Ali Naili Erdem
Sükseli davranışlar

Stok esası üzerinden yapılacak tahsislerin bu sakıncaları görülünce, ikinci fikir üzerinde durulmuştur. Bu, fiili satış üzerinden tekstilcilerin Mâliyeye ödedikleri vergi esasıdır. Bunun faydası çeşitlidir. Bir kere, kısmen de olsa vergi kaçakçılığını önleyici bir unsur olacak, böylece Maliyeye yardım edilecektir. Çünkü vergi nisbetleri ne kadar az olursa, tops tahsiai o kadar az; ne kadar çok olursa, tahsis o kadar çok olacaktır. İkincisi, piyasada tutulan, satılan, iyi kalitede mâl imâl eden sanayici ile, tutulmayan mal imâl eden sanayici arasında bir ayrim yapılabilecek;- iyi mal yapan, tops tahsisinden haklı olarak dana çok yararlanabilecektir. Böylece, hem tekstil alanında stokların çoğalmasına engel olunacak, hem kalitenin düzelmesine yardımcı olunacak, hem de iyi ile kötü arasında bir denge sağlanmış olacaktır.

İşte, sanayici kotalarındaki tops tahsisi konusu bundan çok önce Sanayi Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı temsilcileri arasında bu prensibe göre ayarlanmış bulunmakta ve uygulama da böylece yapılmaktadır.

"Sükse"li icraat

Tops tahsisi bu prensip çerçevesi içinde ve iyi mal imâl eden hiç bir sanayicinin şikâyet etmediği bir sisteme göre devam edip dururken,İzmirdeki Ege Mensucat firması temsilcileri Sanayi Bakanı Ali Naili Erdemi ziyaret ettiler. Şikâyetleri vardı: Tops tahsisinden yeterince yarârlanamıyorlardı. Esasen uygulanan sistem de yanlışti; Tahsiste stoklar esas alınmalıydı. Erdemin başında bulunduğu Bakanlığın Sanayi Dairesi, kendilerine haksızlık ediyordu. Bu işi Erdem düzeltmeliydi.

Ali Naili Erdem, seçim bölgesinden gelmiş olan Ege Mensucat firması temsilcilerine nasıl bir Bakan olduğunu ispat etmek fırsatını bulmuştu. Makamında kasıldı, bıyığını burdu, ilgili memuru çağırmalarım buyurdu. Gelen memur Şube Müdürü Şerif Ertürktü. Bakan, "neden Ege Mensucata tops tahsisi yapılmadığını" sordu ve "derhal gerekli tahsisin yapılmasını" da emretti.

Şube Müdürü durumu, sistemi anlattı. Anlattı ama, Ali Naili Erdem için bunların hiç bir önemi yoktu. Şube Müdürü "meselenin Mâliye Ba. kanlığı yönü, de olduğunu, bu Bakanlığın sistem değişikliğine rıza göstefmiyecegini" söyleyince de Erdem kükredi: Mâliye Bakanlığı da kim oluyordu? Kendisi emir veriyordu: İzmir

NİÇİN C.H P. ?

Orhan ERKANLI

Önemli ve güç olan, siyâsî hayata fiilen katılmak veya katılmamak meselesi idi. Siyasî partiler içinde vazi--e almadıkça, Türkiyenin siyasî hayatına müessir olmanın güçlükleri ve hattâ imkânsızlığı, içimizden söküp atamadığımız hizmet arzusu, 27 Mayısta başladığımız yolun tabii sonucu olan "Çağdaş Türkiye" hedefine varmak ihtirası müsbet kararımızın gerekçesidir.

Bir kısım arkadaşlarımız C.K.M.P'ne ve T.İ.P.'ne girdiler. Kendilerini tebrik ettik. Başarılı ve memlekete yararlı olmaları yürekten temennimizdir. Esasen 1962 se. nesinde yapılan Brüksel Toplantısında, her arkadaşın müstakil olarak hareket etmesi kararını verdiğimiz için tarihi 14'ler topluluğu fiilen sona ermiş, bu ismin ifade ettiği mânâ, ümid ve güç onun mensuplarına intikal etmisti. Bu bakımdan her arkadaşın beğendiği, hizmet imkânı gördüğü ve fikir beraberliği içinde bulunduğu partilere girmesi gayet normaldir.

İhtilâl yolu ile ortaya çıkan kişilerin beş sene gibi kısa. bir süre içinde diğer vatandaşlar gibi cemiyetin bünyesi içinde olağan roller alabilmeleri 27 Mayısın ve Türkiyenin gurur duyulacak bir özelliğidir. Bunun derin mânasını anlamalı, bütün unsurları ile normal düzene girebilmenin güven ve sevincini duymalıyız.

C.H.P. 42 senelik mazisine, enkaz üzerine kurulan yeni Türk Devletinin temel partisi olarak geçirdiği çok çetin ve değişik safhalara ve Büyük Atatürkün hizmet şerefini halkla paylaşarak kusurlu görülen taraflarını sırtında taşımasına rağmen daima genç, daima güçlü ve daima "Büyük Parti" olarak kalabilmiştir. Türkiyede daha kalabalık partiler olmuştur. Ve bundan sonra da olacaktır, fakat büyüklük sıfatı Halk Partisinden ayrılmayacaktır.

Kuruluşundan bugüne kadar, kendi bünyesini fikir. davranış ve fizik bakımlarından devamlı olarak geliştirmek suretiyle; en sağdan (Tek Parti) solun en sağ hududuna kadar şuurlu ve ölçülü bir tempo ile gelebilen Halk Partisi elbette büyük partidir, elbette Türkiyenin kaderinde son sözü söyliyecek partidir.

Devletimizin kuruluş safhasının bütün yükünü çeken, çok partili siyasi hayatın her türlü menfi tezahürlerine hedef olan, 27 Mayısla hiçbir ilgisi olmadığı halde onun getirdiği fikirleri, 1961 Anayasasının, yılmaz savunucusu olan C.H.P. en son olarak Genel Başkanının ağzından "Ortanın solundayız, bütün reformları yapacağız" demekle Halk Partisinin genel yönünü kesin olarak tayin etmiştir. Diğer partilerin oy kaybetmek endişesiyle, yurt meseleleri karşısında ekseriya sustuğu veya yuvarlak lâflarla oyalama yaptıkları, daha doğrusu ne yapacaklarını bilmedikleri seçim arefesinde, Halk Partisi açıkça ortaya atılarak, yurdumuzun ihtiyaçlarına, halkın inançlarına tercüman olmuştur. Aslında bu tutum. Halk Partisinin kendi kendini yenileyebilme, çağdaş olabilme kabiliyetinin bir ifadesidir. C.H.P. Programının temel direkleri olan altı ok böylece ileri bir anlam kapanmaktadır. Anayasamızın öngördüğü Sosyal Demokrasi bir bakıma. Devrimcilik, Halkçılık ve Devletçilik ilkelerinin toplu ifadesidir. Partilerin temel ilkelerine, memleketin şartlarına, ihtiyaçlarına ve çağımızın fikir akımlarına paralel olarak bir öncelik sırası verilmelidir. Bu dahi yetmezse program değişikliği yapılmalıdır. C.H.P. bir zamanlar Cumhuriyet ilkesi için savaştı. Çünkü o devirde Cumhuriyet sözü dünün "Sosyal Adalet" kavramı kadar ürkütücü, fakat zaruri idi. Bir zamanlar Lâiklik ilkesi uğrunda uğraştı. Halk Partisi dinsizdir propagandası iki seçim kaybetmesine sebep olduğu halde, asla tâviz vermedi. Şimdi milli kalkınma sentezinin üç yönü -İktisadî, sosyal ve kültürel yönleri, milliyetçi bir açıdan ele sunmakta, ısrarla, inatla ve cesaretle savunulmaktadır. Bu fikirler mutlaka halka anlatılacak ve Türkiye sosyal adalet, sosyal güvenlik içinde, milliyetçi bir şuurla, çağdaş dünya içindeki yerini alacaktır.

İşte biz çağdaş Türkiyeye, ileri Türkiyeye, büyük Türkiyeye giden yolda kervana karıştık, kalbimiz çarptığı müddetçe bu hedefe doğru koşacağız. Esasen bizi beş yıl gizli bir cemiyet içinde çalışmaya iten, bir Mayıs sabahı ölüme sürükleyen, karnı tok, sırtı pek, vicdanı hür, irfanı hür, mutlu ve özgür insanların yaşadığı Türkiyeye ulaşmak veya bu yolda yok olmak ihtirası idi.

Yine ayni yoldayız ve aynı yolda olanların arastadayız.

Bölge Müdürlüğüne derhal gerekli yazı yazılacak, Ege Mensucatın stoku tesbit edilecek ve ona göre de tahsis yapılacaktı. Emrinin süratle yerine getirilmesi gerekirdi.

Bunları Şube Müdürüne bütün hışmıyla söyleyen Erdem, sonra, secim bölgesinden gelen Ege Mensucat temsilcilerine yan gözle, "nasılım?" der gibilerden baktı.

İzmir Bölge Müdürlüğüne gerekli yazı yazılmış, ardından da bu, Bakan emrine karşı gelme cüretini gösteren, usûlden, sistemden, prensipten, haktan, hukuktan fazlaca bahseden" Şube Müdürünün derhal yeri değiştirilmiştir.

Ne var ki işine hakim, ne yaptığını bilen, prensiplere sadık Sanayi Dairesi Reisi, meseleyi sonradan öğrenince çok şaşırmıştır. Herhalde, İzmir Bölge Müdürlüğünden gelecek cevaptan sonra da. Ege Mensucat firmasına tops tahsisi işi Sanayi Bakanlığını bir kere daha karıştıracaktır. Çünkü Sanayi Dairesi Reisi, "kendisi ye. rinden alınmadıkça" böyle bir tahsisin yanılmasına imkân vermeme kararındadır.

Plânlı tasfiye faaliyeti

Erdemin gönlündeki aslan öyle bir--i genel müdür yemekle tatmin olunacak cinsten değildir. Hücuma geç tiği, yerinden oynatamıyacağını hissedince karşısında geri Çekildiği Sümerbank Genel Müdüründen sonra, Seka Genel Müdürü de "Sükse" Ali Naili Erdem için başka bir icraat konusu teşkil etmiştir. Ancak bütün çabasına rağmen yerinden edemediği Seka Genel Müdürü Cemal Köstemin gelip tekrar makamına oturması Erdemin bir türlü hazmedemediği davranışlardan biri olmuştur. Müfettişlerden dilediği gibi bir rapor da alamadığı için, şimdilik Kösteme işden el çektrememektedir.

Yanı durum hiç de, Erdemin istediği gibi gelişmemektedir. Çünkü, dörtlü: komitenin M.P. kanadı Köstemin değiştirilmesi teklifine "Evet" dememe, yi kesin karara bağlamıştır. Y.T.P.

kanadının "Evet'" demesi de beklenmemektedir. A.P. kanadının İzmit senatörleri ise "hâl-i isyan"dadırlar!

Haksız icraatı sonucu yenilgiye uğrayan, yenildikçe şaşıran ve şaşırdıkça yeni yeni keyfi tasarruflarda bulunan Erdemin yaptıklarının tamamını bir kalemde vermek imkânsızdır. Sanayi Bakanlığı bünyesinde olup bitenlerin daha renkli, daha eğlenceli kısımları gelecek haftalarda anlatılacaktır.

Petrol

Kılıf hazırlıyanlar

Petrol meselesi 27 Mayısta İstanbul caddelerini boydanboya büyük yazılarla kapayacak kadar halka mal olmuşken, aynı günlerde TBMM çatısı altında, bu konuya yönelen dikkatle, rin daha da bilenmesini gerektiren olaylar cereyan etmektedir. TBMM Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonun da AP'liler tarafından sahneye konulmak istenen bir oyun, bu milli davada açılan mücadelenin "perde arkası taktikleri'nin güzel bir misalidir.

Bu Komisyon. İktisadi devlet teşekküllerinin hesaplarını incelemekle görevlidir. Statüsü itibariyle iktisadi devlet teşekkülü olmıyan, fakat sermayesinin yarısından fazlası devlete ait bulunan anonim şirketlere ait hesaplar da bu komisyona gönderilmek, tedir. Ancak bunların ibrası veya herhangi bir şekilde oylanması söz konusu olmamakta, sadece görüşülebilmektedir. Durum bu iken Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı -TPAO- ile ilgili bir konu ortaya çıkınca, işler -ve usûller, değişivermiş. Komisyonun AP İl Başkanı Baki Güzey ile yine AP'li Kâtibi Mehmet Ünaldıya bir işgüzarlık ârz oluvermiştir, Ünaldı ile Güzey, TPAO'nun aleyhine bir karar alınması için elden geleni arda koymamışlar ve neticede Komisyon raporuna şu satırdan koydurtmağa muvaffak olmuşlardır:

"Çukurova Çimento Sanayii Türk Anonim Şirketi ve Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının, sermayelerinin arttırılmasında, kuruluşların aktif değerleri, günün rayicine göre tesbit edilmeksizin çıkarılan hisse senetlerinin yeni ortaklara nominal değar üzerinden devredildiği ve bu suretle eski ortakların menfaatlerinin aleyhinde durumlar ihdas edildiği görülmüştür. Ser maye tezyidlerinde hukuk ve işletmecilik esaslarına uygun işlem yapılmasını sağlıyacak tedbirlerin Hükümetçe alınmasını temenni ederiz.

Bu konuda başta hazine olmak üze - re, şirketlerin eski ortaklarının ziyaa uğratılmış bulunan haklarının ladesini sağlıyacak tedbirlerin alınmasını zaruri bulmaktayız..."

Bir muhalefet şerhi

Ancak. Ünaldı ve Güzeyin gizli faaliyetleri Komisyon raporunun imzalanması safhasında aksamıştır. Oyunun farkına varan CHP'li ve tabii senatör üyeler, rapora muhalefet şerhi koymuşlardır. CHP'li Reşit Ülker ise, Petrol Kanununu değiştiren tasarıyı hâzırlarken edindiği alışkanlıkla meseleyi daha derinlemesine incelemiş ve bir karşı rapor halinde kaleme aldığı 9 sayfalık muhalefet şerhi ile AP'lilerin oyunlarını tamamiyle ortaya koymuştur. Türkiye Petrollerinin, yetersiz olan sermayesini arttırması sırasında, 38 milyon 375 bin liralık hisse senedinin Ordu Yardımlaşma Kurumu tarafından satın alınmasında AP'lilerin nasıl bir sakınca gördüklerini anlıyamadığını-aslında anlaşılmıyacak bir şey yok ya!- nazikâne ifade eden Ülker, muhallefet şerhinde şu ifa deyi kullanmıştır:

Türk Silahlı Küvetleri bütün vatan evlâtlarına kapısı açık ve Türk milletini temsil eden milli bir kuruluştur. Yurdu korumak gibi yüce bir görevi üzerinde taşıdığı için de yurt sorunlarına ve sorumluluklarına sade vatandaşlardan ve sade kuruluşlardan çok yakın ve ilgilidir. Böyle bir kuruluşun TPAO'da hissedar olması, söz sahibi olması, ancak bir teminat teşkil edebilir..."

Reşit Ülker
Fincancı katırlarını ürküttü

Muhalefet şerhi şöyle devam etmek tedir:

"Böylece bu idiaların aslı olmadığı kanunlar ve usûller zorlanarak bu işlerin bir mesele haline getirilmek istenildiği. 1959. 1960, 1961. 1962. 1963 yıllarının iktisadi devlet tevekkülleri raporlarında pek çok üzerinde durulabilecek nitelikte nokta olmasına rağ men bunların hepsi bir yana itilerek kanun geregince henüz tetkiki mümkün olmıyan, 1954 yılına ait bir ikaz yazışma bu kadar önem verilmesi, aynı konunun raporda iki defa yer alması, Komisyonun TPAO niteliğinde bir kuruluş hakkında karar almak imkânı olmadığı halde karar alması, mali ve cezai sorumlulukların raporda bahsedilmesi hukuken mümkün değilken ve Komisyonda buna dair bir karar mevcut değilken bunun raporca yer alması, nihayet TPAO'nun cevabı Komisyonda okunurken ağır ve şiddetli sözlerle özellikle başkan ve kâtip tarafından müdahalelerde bulunulması, komisyonların hükümetlere direktif vetmesi mümkün değilken hükümete yazı yazılması hakkında karar İstihsal edilmesi gibi haller bu konuda özel bir durumun ve maksadın mevcut bulunduğu kanaatini uyandırmıştır."

Ülker, bu "özel durum ve maksad"! muhalefet şerhinin en son kısmında açık olarak söyle izah etmiştir:

"Petrol işlerinin bugünkü ve gelecekteki idaresi bakımından 38 milyon luk hisse senedinin Ordu Yardımlaşma Kurumuna satılması affedilmez bir hareket sayılarak, gerek TPAO'ndaki ve gerekse diğer kuruluşlardaki ileri gelen yöneticileri, komisyon raporunda sorumlu duruma sokarak ve bu rapora dayanarak. İlgili Bakanlıklarca bir takım temizleme hareketlerine girişmek, gerekçe olarak da komisyonumuzun raporunu ileri sürmek tasavvurları vardır, Önümüzdeki günlerde bunun uygulamasına şahit olmamız çok muhtemeldir..."

Kraldan çok kralcılar

Gerçekten, bu muhalefet şerhinin yazılışından çok kısa bir zaman sonra. Millet Meclisinde Sanayi Bakanlığı Bütçesi görüşülürken, Petrol hakkında açılan görüşmelerde, İktidarın niyeti, Ülkerin tahminini doğrulayacak şekilde açığa çıkmıştır. "Petrol Kanununun değiştirilmesine lüzum olmadığı ve yabancı şirketlerin memleket için en faydalı şekilde çalıştıkları" istikametindeki parlak fikirlerini tekrarlıyan Enerji Bakanı Mehmet Turgut, TPAO'na da, mûtadı veçhile en sert şekilde hücum etmiş, bu milli

müessesede Bir tasfiye yönüne gitmek niyetini açığa vurmuştur. Turgutun tasfiye etmek istediği isimler, TPAO' nun mücadeleci Genel Müdürü İhsan Topaloğlu ile Muammer Aksoydur. An cak, Petrol mücadelesinde bayrak haline gelen bu iki ismin, Mehmet Turgut gibi, her taraftan açık veren çap siz bir politikacı için iki demir leblebi olduğuna da şüphe yoktur. Enerji Ba_ kanı o gün, CHP sözcüsü Feyzioğlundan gerekli cevabı almıştır Üstelik, Feyzioğlunun açıkça sorduğu "Kimden yanasın?" sorusu karşısında öyle bir şaşırmıştır ki, Petrol konusundaki görüşmelerin yeterliği için verilen bir önergeye, Bakanların bu tip oylamalarda müstenkif kalmaları yolundaki teamülü unutarak, lehte oy vermiştir.

Turgut bununla da kalmamış, kargaları bile güldürecek çocukça bir tak tikle, gerçeklerin ortaya çıkmasını istiyormuş edasını takınarak, bir de Meclis Araştırması önergesi vermiştir. Bu önergenin, Meclis Araştırması ile vakit geçirerek bu devrede Petrol Kanununun değiştirilmişsini önlemek ve aynı zamanda Türkiye Petrolleri yöneticilerini hırpalamak amacına ma tuf olduğu hiç kimsenin gözünden kaçmamıştır. Buna karşı tedbir olarak CHP İstanbul milletvekili Oğuz Oran, Meclis Araştırması gibi halk oyunun gözünden uzak ve çok vakit alan bir çalışma yerine bütün gerçeklerin ortaya dökülmesine fırsat verebilecek bir Genel Görüşme yapılması için ayri bir önerge vermiştir.

Görüldüğü gibi, Petrol mücadelesi bütün şiddetiyle devam etmektedir. Bu arada eğlenceli olaylar da geçmektedir. Yabancı şirketlerin gönüllü avukatlığını can ve yürekten benimseyen Süleyman Demirelin, millileştirmenin veya Petrol Kanununu değiştirmenin hukuka sığmıyacağı ve "gasıp" olacağı yolundaki incisinden sonra Mobil, gazetelere ilân olarak gönderdiği bir açıklama ile, Demireli "kraldan fazla kralcı" durumuna sokuvermiştir. Mobil'in açıklamasının en başında .şöyle denilmektedir:

"Bu milli konunun çözüm yollarının Türk milletinin menfaatlerine en uygun bir şekilde tâyin ve tesbiti hiç şüphesiz Türk milletinin iradesine ve onun yetkili organlarının kararına dayanmaktadır..."

Yani Mobil, bir yabancı şirket olarak, Parlâmentonun Petrol hakkında değişiklik kararı alabileceğini, bunun meşru olduğunu açıkça ifade etmekte ve Demirelin "gasıp" sözüne, akıllılık göstererek, katılmamakta ve geri çekilmektedir. Herhalde yabancı şirketler, bazı politikacılarımızın kendilerini savunurken tuttukları aşırı ve man tıksız yolun Türk milletinin öfkesini başına sıçrattığını farketmiş ve son günlerde ağızlarda dolaşan "Avukatın kötüsü, trafik suçundan adam astırır!" sözünün anlamını kavramaya başlamışlardır.

Mehmet Turgut
Kimden yanasın ?

Kanunlar

Personel Kanunu

Bundan on gün kadar önce Meclis Basın Bürosunda bir basın toplantısı yapıldı. CHP İstanbul milletvekili Fahrettin Kerim Gökay, Devlet Memurları Kanun Tasarısının Geçici Karma Komisyondaki görüşmelerinin tamamlandığını ve Millet Meclisi Başkanlığına sunulduğunu basın mensuplarına haber verdi. Basın toplantısını, tasarıyı inceleyen Geçici Komisyonun Başkanı sıfatile yapan Gökay, tasarının devlet personel reformunun başlangıcı olduğunu ifade etti ve devlet personlinde reform düşüncesinin, yalnız idarenin ve memurların malı olmaktan çıkıp, Türkiyenin hızlı kalkın. ması ve huzurlu bir toplum hayatı sürmesini arzulayan kamu oyunun malı haline geldiğini söyledi.

Gökayın verdiği bilgiye göre, 238 maddeden ibaret olan tasarının Millet Meclisi ve Senatoda genel seçimlerden önce görüşülerek kanunlaşması için siyasi partilerin grup başkanları anlaşmaya varmışlardır. Tasarı bu dönem içinde kanunlaştığı takdirde 1966 mali yılı başından itibaren uygulanmaya başlanacaktır.

Gökayın oldukça iyimser bir dille söyledikleri ertesi gün gazetelerde geniş şekilde yer aldı. Yüzbinlerce memur dairelerinde ve daha sonra evlerindeki peykelerinde gazetelerini okudular ve kendi kendilerine sordular :

"—Acaba inanmalı mı, inanmamalı mı?"

Gerçekten, bilhassa memurların bu haberlere inanmamaları için çok sebep vardır. Bugün Türkiyede, genel bütçeli, katma bütçeli dairelerle iktisadi devlet teşebbüsleri ve belediyelerle özel idarelerde çalışan maaşlı ve daimi ücretli memur toplamının sadece yüzde 6.7 si. 1961 yılı perakende eşya fiyatlarına göre Ankara için 968 lira olarak hesaplanan asgari geçim haddinin üzerinde para kazanabilmektedir. 100 bine yakın memur 400 ile 600 lira arasında, 50 bin kadarı ise 400 liranin da altında bir aylık alarak yaşamağa çabalamaktadır. Aylık ve ücretler, memleketimizde yıldan yıla artan hayat pahalılığını hiç bir şekilde takip edememiştir. 1939'dan 1982'ye kadar altın ve döviz fiyatları ile geçim endeksleri ve toptan eşya fiyatları 10 mislinden fazla arttığı halde, 1939'da 600 lira olan en üst kademe maaşı Bugün 6000 olması gerekirken, 2400'de kalmıştır. Bu şekilde korkunç hala gelen şartlar içinde açlıktan ölmemeyi başararak, Türkiyeye gelen yabancı uzmanları hayretler içinde bırakantürk memurları üstelik o derecede karışık bir mevzuatın içindedirler ki, bu karışıklığın halledilerek durumlarının düzeltilebileceği onlara muhal gibi gelmektedir. Çeşitli statülerdeki memurların durumlarını düzenleyen çok sayıda kanun ve bu kanunların tâdil ve ekleri ile personel mevzuatı bir dipsiz kuyu haline gelmiştir. Meselâ genel ve katma bütçeye dahil dairelerle belediyeler ve özel idarelerde çalışan memurlara uygulanan 3656 sayılı kanunla, bankalar ve iktisadi devlet teşebbüsleri personeline uygulanan 3659 sayılı kanunlar - ki bugün 23 senelik maziye sahiptirler- 1939'dan bu yana 100'den fazla tâdile uğramışlardır. Çıkarıldıkları tarihte bir ihtiyaca cevap veren bu kanunlar, adetleri ve ..tâdilleri artip, sahaları genişledikçe birbirleriyle çelişir hale gelmişler, birbirinden farklı rejimler ve bunun sonucu olarak büyük adaletsizlikler

yaratmışlardır. Bu adaletsizliğin bir misali, 1965 Bütçesinde açıkca belirmiştir.

Palyatif tedbirler

1965 Bütçesinde, sayılan sadece 9000 olan teknik personel için 300 milyon lira ayrılırken, sayıları 40 bini aşan sağlık personeli için konan para yine 300 milyon lirada kalmıştır! Bu dejenere düzen devam ederken, devlet işlerinin kör topal da olsa yürümesi gerektiğinden, günlük ihtiyaçlara göre, sistemsiz ve dengesiz tedbirlere gidilmiş, her yeni tedbir karışıklığı dada arttırmıştır. Modern şekilde yetişmiş ve sayıları az, kaliteli elemanlar, özel sektörün yarattığı ücret rekabeti yüzünden devlet hizmetinden ayrılma eğilimi gösterince, ek görev, tazminat ve yevmiye usulleri yaratılmış, mevcut adaletsizlik böylece daha da keskinleşmiştir. Bugün devlet, hizmetinde 400 liranın altında bir para ile geçinmeye çabalayan binlerce memurun yanında, bir kaç ek görev almış, maaşını normalin çok üzerine çıkarmış bir "mutlu memur azınlığı" da doğmuştur. Bu yüzdendir ki devlet dairelerinde çalışan memur sayısı ile Kadro sayısı arasında bir imtizaçsızlık yaratılmıştır. Bugün, genel ve katma bütçeli dairelerde çalışan 275 bin memura karşılık 315 bin kadro vardır. Aradaki fark "ek görev" suretiyle kapatılmakta ve paracıklar "mutlu memur azınlığı"nın cebine girmektedir. Bu uygulama bile kaliteli elemanların her zaman tatmin edilmesi sonucunu vermemekte. daha çok "torpilliler"e ve politik kuvvet, sahiplerine yaramaktadır. Hâla, kaliteli elemanlar özel sektöre, hattâ yurt dışına kaçmakta devam etmektedirler. Bugün yurt dışında 3000'den fazla hekim ve 1000'i aşkın teknik eleman çalışmaktadır. Memurların sınıflandırılmamış olmaları, taşıdıkları sorumluluğa göre tatmin edilmemeleri, devlet dairelerinin birbirinden habersiz uygulamalarla karışıklığı arttırmaları kadroların büyük şehirlerde toplanması, belli bir istihdam politikasının mevcut olmaması, münhal memuriyetlerin bir merkeze bildirilmemesi ve bir merkezden açıklanmaması, bozuk düzenin diğer özellikleridir.

OECD uzmanı H. J. Van Mook'un 1962 Temmuzunda verdiği bir raporda, durumu pek güzel belirten şu satırlar yer almıştır:

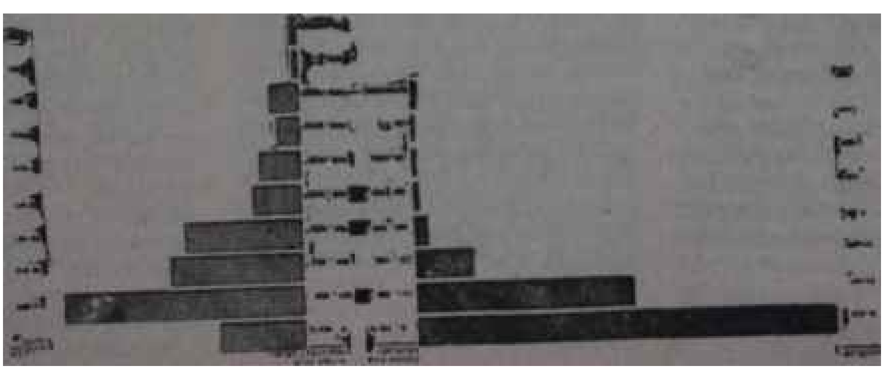
"Devlet memuriyetine alaka gösterenlerin işe girebilmeleri için malûmat alabilecekleri tek bir merkezi daire mevcut değildir. Hal böyle olunca, hükümet dairelerini bir bir dolaşarak iş aramak icap etmektedir. İş bulmak için, dostların sınıf arkadaşlarının bulunduğu dairelere başvurmak bilhassa tercih edilmektedir. Bu şartlar dahilinde Türkiyede devlet hizmetine kimlerin girebileceğinin tayini hususunda dostluklar ile okul ve politika arkadaşlıklarının büyük rol oynadığını görmek pek tabiidir. Bu suretle birçok değerli kimseler memuriyete girme imkânlarından mahrum bırakılmaktadırlar..."

Eski hikaye

Türkiyenin işlerinin parlak şekilde yürümemesinin başlıca sebeplerin, den olan bu karışık personel düzeni, tâ imparatorluk devrinden beri hükümetlerin ve devletin karşısına heyula büyüklüğünde bir problem olarak çıkmıştır. Cumhuriyet kurulduktan sonra 1926 yılında kabul edilen 788 sayılı Memurin Kanunu ile "kariyer" sistemine dayanan bir düzen getirilmiştir. Bu kanun kısa bir devre için ihtiyaçlara cevap verebilmiştir. Fakat 1933'te başlıyan ve bir beş yıllık plana dayanan ilk İktisadi kalkınma hareketimiz sırasında, normal kamu görevleri için düşünülmüş olan bu rejim, yeni ekonomik kuruluşların ihtiyacı olan personel için ve bilhassa teknik eleman ihtiyacı bakımından yetersiz kalmıştır. Bu ihtiyaçla, 1939!da 3656 sayılı kanunla genel ve katma bütçeli kurumlara uygulanan barem rejimi ile iktisadî devlet teşekküllerine uygulanan barem kanunları kabul edilmiştir. Bu kanunlarla her iki sektörde yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. İkinci Dünya Harbi yıllarında özellikle ekonomik alanda yeterli eleman sıkıntısı doğmuş, hayat şartlarının da ağırlaşması ile bu sırada bir personel reformu zarureti baş göstermiştir.

Böylece 1940 yılında Millet Meclisinde, bugünkü Millet Meclisi Başkanı Fuat Sirmenin Başkanlığında kurulan bir komisyon, personel reformu için ilk çalışmaları yapmıştır. Mali sıkıntılar yüzünden bu çalışmalar maddî

Genel ye katma bütçeli kuramlarda kira karşılığı bir meskende oturanların ödedikleri kira grupları ve aldıkları aylık ve ücret grupları içinde dağılışları

bir sonuç vermemiş ve bazı raporların hazırlanması ile yetinilmiştir. Bu, personel reformu için birinci teşebbüstür.

İkinci teşebbüs, 1943 - 44 yıllarında Saraçoğlunun Başbakanlığı zamanında yapılmıştır. Yine Millet Meclisinde Bolu milletvekili Hasan Şükrü Adal -bugün Personel Dairesi Başkanıdır- başkanlığında bir komisyon kurulmuş ve altı ay çalışmıştır. Mali sıkıntı yüzünden yine netice alınamamış, teşebbüs rapor hazırlanması safhasında a_ kamete uğramıştır.

1949 yılında Şemsettin Günaltay Kabinesi üçüncü bir teşebbüs yapmış, hattâ İçişleri Bakanlığı tarafından bir de tasarı hazırlanmıştır. Ancak bu defaki çalışma da 1950 seçimlerinin hışmına uğramış ve tasarı rafa kaldırılmıştır.

Dördüncü teşebbüs 1956-67 yıllarına rastlamaktadır. Bu tarihte Maliye Bakanlığında uzun çalışmalarla bir reform tasarısı hazırlanmıştır. Bu tasarı hattâ Meclise de gönderilmiş, fakat 1957'nin fırtınalı siyasi havası içinde gerçekleşememiş ve "kadük" olmuştur.

Türkiye Cumhuriyetinin biçare memurları, görüldüğü gibi uzun ve uzun yıllar, arada sırada görünen ümit ışığı ile avutularak yaşamağa uğraşmışlardır. Bu yüzdendir ki, 27 Mayıstan sonraki bu son reform teşebbüsü çok kimseye muhal gibi gelmektedir.

Bu karanlık devre zarfında reform çalışmaları teşebbüs halini geçemezken, insicamsız ve sistemsiz günlük zamlar ve tedbirlerle mevzuat ve düzen içinden çıkılmıyacak hale konulmuştur. Bu devrede devlet mekanizması tam anlamı ile teklemiş, işler yürümemiş, münferit iktisadî kalkınma çabaları da bu bozuk düzenin içinde boğulup gitmiştir. 1948'den bu yana, Türkiyeye gelen ve ekonomimizi incele yen Neumark, Gruber, Martin - Couch, Chailloux - Dantel gibi dünya çapında bilim adamları aşağı yukarı aynı kelimelerle şu tavsiyeyi yapmışlardır:

"— Herşeyden önce idari reform yapmanız lâzım!.."

27 Mayısın "günaydın"ı

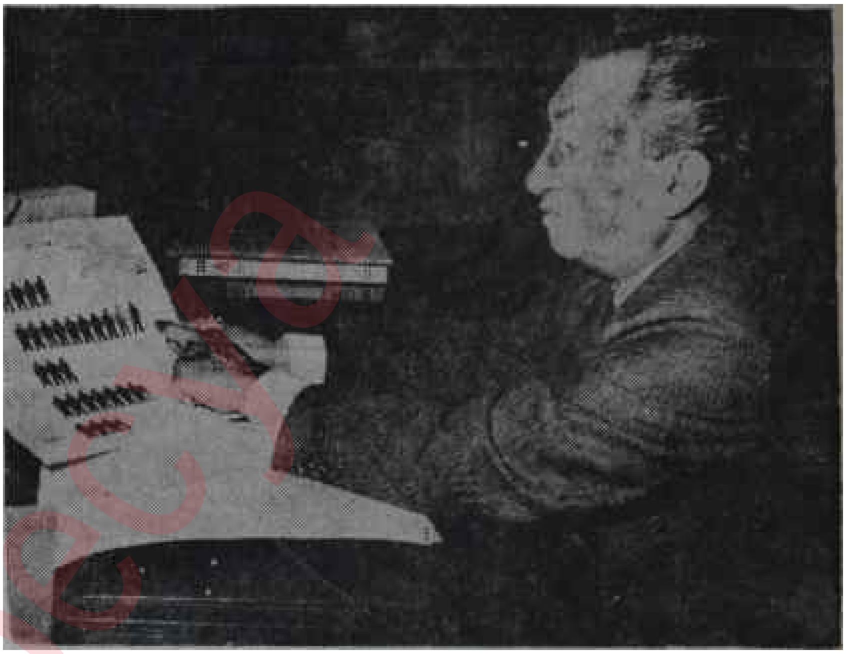
Millî Birlik Komitesi zamanında, bu işi ciddi şekilde ele almak düşüncesiyle, 160 sayılı kanun çıkarılmış ve Devlet Personel Dairesi kurulmuştur. Böylece, ilk defa olarak devlet mekanizması, personel meseleleri üzerinde devamlı bir mesai gösterecek bir daireye sahip kılınmış olmaktadır. Bu daire, kuruluş kanununun kendine yüklediği vazifeye göre, çeşitli statülerdeki 500 bine yakın devlet personelinin sosyal, hukuki ve mali durumlarını inceleyecek ve bu hususları karşılayacak, kadroları ve statüleri yeniden düzenleyecek teklifler hazırlıyarak Hükümete sunacaktır.

Görüldüğü gibi bu defaki reform çalışması ciddi başlamıştır. İnönü Başkanlığındaki Birinci Koalisyon devrinde bu dairenin başına Hasan Şükrü Adal getirilmiştir. Bu, başarılı bir tensiptir. Çünkü Adal, gerçekten, Türkiyede bu işin üstesinden gelebilecek bir kaç yetkiliden biridir.

1908 yılında Linini adasında doğan Adal, 1933'te Mülkiyeyi bitirmiş, maiyet memurluğu, kaymakamlık, İçişleri Bakanlığında şube müdürlüğü, Başbakanlık Hususî Kalem Müdürlüğü yaptıktan sonra akademik hayata geçmiş ve 1942'de Mülkiyeye İdare Hukuku Profesörü tayin edilmiştir. Adal 1943 te Bolu milletvekili seçilmiş ve bu sıralarda, personel reformu için ikinci teşebbüs olarak adlandırdığımız, Meclis Komisyonuna Başkanlık etmiştir. 1950 de politikadan ayrılan Adal, 1961 e kadar gazetecilik yapmıştır. 1931 ile 1958 yılları arasında ise aralıksız olarak Siyasi İlimler mecmuasını çıkartmıştır.

Evli ve iki çocuk sahibi olan Adal, yerinde duramayan, daima faal bir kimsedir.

1961'in Ocak ayında, Adalın çalışma hırsım tatmin edebilecek olan fırsat doğdu. Personel Dairesi Başkanı Adalı yanına çağıran Başbakan İsmet İnönü, Türkiyede yapılması zaruri idari reformun önemli bir safhasını teşkil edecek olan personel sistemimizin ıslahı hakkındaki Hükümet çalışmalarına başlamadan evvel, bugünkü mevzuatın tetkik ve tahlilini ve neticenin kısa zamanda bir rapor halinde kendisine verilmesini ondan istedi. Bu konulardaki fikrini de açıklıyan Başbakan, demokrasinin yaşamasının ve plânlı kalkınmanın gerçekleştirilmesinin başlıca şartı olarak kesin ve ciddi bir idari reformu zaruri gördüğünü ifade etti ve Adala şöyle dedi:

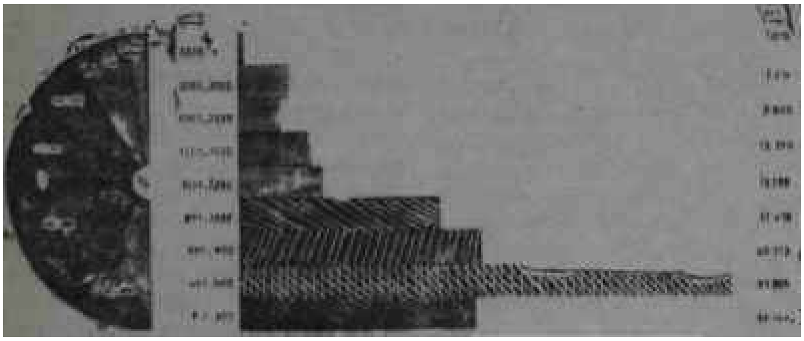
Personel Dairesi Başkanı Hasan Şükrü Adal
Kolları sıvalı bir adam

"— Hastayı bir hekim gibi ameliyat masasına yatıracaksınız. Bugüne kadarki hatalarımız ne kadar ağır olursa olsun, hastamız ne kadar ağır durumda bulunursa bulunsun, bir hekim gibi objektif olarak teşhisinizi yapacaksınız. Tedbirlerimizi de aynı objektiflikle alacağız..."

Kollar sıvanıyor

Personel Dairesindekiler Adalın liderliğinde derhal işe sarıldılar ve önce durumu tesbit için, bütün devlet dairelerinin özlük işleri, Plânlama Teşkilâtı ve İstatistik Enstitüsü ile işbirliği kurdular. Bu arada yabancı uzmanların mesaisinden de faydalanıldı ve bir rapor hazırlanarak, Hükümete verildi. Daha sonra reformun prensip-

GENEL ve BÜTÇELİ KURUMLARDA ÇALIŞAN MEMURLARIN
ÜCRET DİLİMLERİNE GÖRE DAĞILIŞI

leri ve stratejisi tesbit edildi ve gerekli kanun tasarılarının hazırlığına gişildi.

Devlet personel reformu, tesbit edi--en stratejiye göre, beş ana kanun tasansını ihtiva- edecektir. Birinci tahmin, gelecekteki personel rejimimizin esas prensiplerini ihtiva eden Devlet Memurları Kanun Tasarısıdır. Gökayın son basın toplantısında açıkladığı tasarı işte bu tasarıdır. Bu tasarı, genel ve katma bütçeli dairelerde çalışan devlet memurları için ana kanun mahiyetindedir. Bu, aynı zamanda, idareye, yeni rejime göre düzenleme yetkisi *veren bir* yetki kanunu mahiyetindedir.

İkinci tasarı, halen Personel Dairesinde hazırlanmakta olan Özel İdareler ve Belediyeler Kanun Tasarısıdır.

Üçüncü tasarı, Devlet İktisadi Teşebbüsleri Kanun Tasarısıdır. Bu tasarı Personel Dairesinde hazırlanmakla beraber, işbirliği yapılarak, personel statüsü bakımından diğer tasarılarla tam bir paralellikte olması sağlanacaktır.

Bu ilk üç tasarı, 1966 mali yılı başında birlikte tatbik edilmek üzere hazırlanmıştır.. Böylelikle, bütün devlet personelinin şartları bakımından birlik sağlanmış olacak ve bütün devlet personelinin statüsü aynı anda değişecektir.

Reformu meydana getirecek, dördüncü "tasarı, yeni Emekli Kanun Tasarısıdır, Emeklilerin yeni statüsü iki kademede gerçekleştirilecektir. Birinci kademeyi meydana getiren ve Hükümete sunulmuş olan tasarı iie 1909. ve 1930 emekli kanunlarına tabi 1 0 0 bine yakın emekli, dul ve yetimin maaş durumlarında ki eşitsizlik giderilecek ve bir "alt sınır" tesbit edilecek, emekşi maaşlârının en az 250 liradan başlaması sağlanacaktır. -Halen 60 tan emekli, dul ve yetim, ortalama 110 lira almaktadır-. Emeklilik statüsünün, düzenlenmesinde ikinci kademeyi teşkil eden diğer tasan ile Emekli Sandığının statüsü değiştirilecektir. Yani statüye göre emekli ikramiyesi 12 aylıktan 15 aylığa çıkarılacak, emeklilerin maaşlarının memur maaşları ile birlikte otomatik olarak artış sağlanacak, emeklilere ev temini için bir müessese kurulacaktır.

Devlet personel reformunu tamamlıyacak sonuncu tasarı, Devlet personeli Sendikaları Kanun Tasarısıdır. Senatodan geçen ve karma komisyondan Meclise tekrar gönderilen bu tasarıya göre, devlet memurları sendika kurabilecekler, konfederasyon haline gelebileceklerdir.

Ancak bu tasarı, memurlara grev hakkı tanımamaktadır.

Hasan Şükrü Adal bu konuda:

"— Kamu sektöründeki memurla-.ra tanınacak grev hakkı hele ilk zamanlar büyük mahzurlar taşımaktadır. Meselâ arkasından lokavtı sürükliyebilir Ama ileride, 500 bine yakın üyeli bir konfederasyon kuracak olan memurlar, grev hakkını da alabilirler. Bu derecede büyük bir teşekkülün istekleri hem basında büyük yer tutar, hem de Parlâmentonun dikkatini çeker." demektedir.

Ancak, memurlara sendika kurma halkkının verilip grev hakkının verilmemesi, ç o k kimse üzerinde menfi t e f sir yaratmıştır, zira İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde memurlar grev hakkına sahiptirler.

Reform düzeninin esasları

Yeni personel düzeninin memurlar için getirdiği en büyük yenilik. bazı Batı ülkelerinde uygulanmakta olan "Echelle mobile" sistemidir. Bu sisteme göre, Türkiyedeki bütün devlet memurları, 70 ile 1000 rakamları arasında, sorumluluklarına, kıdemlerine göre bir "katsayı" ile sınıflandırılacaklardır. Bu gösterge rakamlarının fiili. ödeme rakamlarına çevrilmesi için, her yıl o bütçe yılı için geçerli bir katsayı tespit edilecektir. Bu katsayı geçim endekslerine ve devletin mali imkanlarına göre bulunacaktır. Meselâ bir yıl, katsayı olarak bütçede "5'' rakamı vercedilirse, katsayısı 75 olan memur, 75x5=375. lira aylık alacaktır. Katsayısı meselâ 350 olan daha yüksek dereceli bir memurun maaşı ise 2 5 0 x 5 = 1250 lira olacaktır, Ertesi yıl büyük bir hayat pahalılığı olursa, mesela katsayı olarak "6" rakamı bütçede dercedilebilecek, katsayısı 75 olan memur, 7 5 X 6 = 4 5 0 lira, katsayısı 2 8 0 olan memur ise 2 5 0 X 6 = 1500 lira aylık alacaktır, Böylece hayat pahalılığının otomatik olarak takip edebilen sâde ve adil bir statü sağlanmış olacaktır.

Yeni düzende kadrolar memur sayısına eşit kılınacak, ayrıca "mahalli" leştirilecek"tir. Her yıl bütün kadroları gösteren bir birleşik kadro kanunu Meclise Bütçe ile birlikte verilecek ve kadroların hangi mahalde kullanılacağı açıkça belirtilecektir. Böylece, bilhassa büyük şehirlerde görülen kadro fazlalıkları önlenecek ve devlet hizmetlerinin yurt çapında yayılması sağ lanacaktır

İstihdam şekilleri de reformdan sonra yeknesaklaştırılacak. yevmiyeli veya sözleşmeli çalıştırma alanları son derecede kısıtlanacaktır. Yevmiyeli personel sadece asli ve, devamlı olmıyan işlerde çalışabilecektir Meselâ yevmiyeli olarak müsteşar muavinlığı yapmak o zaman kaabil olmıyacaktır.

Önemli bir yenilik de sınıflandır-

ma"dır. Böylece ayni işi yapanlar arasındaki farklılık ve adaletsizlikler önlenecek, kadro tıkanıklıkları bertaraf edilecek ve hizmetlerin gerektirdiği seyyaliyet sağlanacaktır. Yeni düzende E, S, D veya R cetvellerine göre çalıştırılaNlar memur kadrolarına intibak ettirileceklerdir. Bir başka yenilik de, hafta tatilinin iki güne -Cumartesi ve Pazar- çıkarılmasıdır.

Ayrıca, Devlet Personel Dairesi ile bütün devlet daireleri arasında irtibat sağlanacak, münhaller merkeze bildirilerek, merkezden radyo ve basın yoluyla ilân edilecektir. Personel dairesi ile kurulacak irtibatın bir faydası da, devletin, çalıştırdığı elemanların sayısını ve dağılımını her an bilmekimkânına kavuşmasıdır. Personel reformu ile birlikte, devletin çalıştırdığı memur sayısında, lüzumsuz şişkinliklerin önlenmesi sonucu, biR azalma sağlanacaktır. Bu, tasfiye ile değil, emekliliğin cazipleştirilmesi ve ek görev olarak kullanılan kadroların kaldırılması ve diğer tedrici yollarla gerçekleştirilecektir.

Hasan Şükrü Adal bu yeni düzenin uygulanması ile en az 500 milyon liralık bir carî tasarrufun sağlanabileceğini ifade etti.

Sabırla koruk helva mı?

Çalışmalara ve bütün siyasi partilerin "idari reforma taraftarız" şeklindeki beyanlarına bakılırsa, bu yeni düzen gerçekleşecektir. Personel Dairesi Başkanı, yeni düzenin finansmanı için Maliye Bakanlığı ile Planlama Teşkilâtının mutabakata vardığını söyledi. Ayrıca Plânda, bütün az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiyede de, kalkınma hamlelerinde teknik mesleki personele ve personel eğitimine yapılacak masrafların "carî" değil, "yatırım masrafı" olduğu belirtilmiştir. Gerçekten, dünyanın bütün otoriteleri, kalkınmanın baş malzemesinin "insan" olduğunu kabul etmektedirler. Bu bakımdan, personel reformu, kalkınma yapmak isteyen Türkiye için elzemdir. Memurların yürekler acısı durumlarının düzeltilmesi ise, sosyal adalet prensiplerini getiren yeni Anayasanın parlâmentolara ve hükümet, lere yüklediği önemli bir görevdir.

Memleketimizde asırlardır şikâyet edilen zimmet, rüşvet, ihtilas, bürokrasi ve işlerin yürümemesi gibi bozukluklar da başarılı bir reformla tedavi edilmiyecek problemler değildir. Yeter ki siyasilerimiz, TRT meselesinden başlarını kaldırıp, kendi maaşlarına zam yapma faaliyetinden azıcık fedakârlık ederek bu meseleye eğilsinler.

Gençlik

Mersine ve tersine gidenler

Türkiyenin iki önemli gençlik teşekkülü olan TMTF ile MTTB yöneticileri, bitirdiğimiz haftayı hayli meşgul geçirdiler. Ancak, her iki yânı da gece yarılarına kadar uğraştıran konular biribirinden tamamen farklıydı. TMTF Başkam ve yöneticileri, Türk-İş ile birlikte, son günlerde Türkiyenin en önemli problemi haline gelen Petrol dâvası ile ilgili bir kampanyanın hazırlıklarını yaparlarken, MTTB Başkanı Rasim Cinisli -ki bundan birkaç ay önce İstanbul Valisi Niyazi Akı tarafından büyük bir maharetle MTTB Başkanlığına getirilmiştir ve halen, MTTB'nin önceki Başkanı Yük sel Çengel ile başkanlık konusunda mahkemededir- ve yöneticileri de 28 Mayıstaki İstanlbulun fethinin 512. yıldönümü münasebetiyle bir tören düzenlemeğe uğraşıyorlardı. Amaçları sadece, fetih yıldönümü ile ilgili tören hazırlamak olsaydı kimsenin bir şey

Devlet Personel Dairesinde toplantı
Raflardan inen dosyaları karıştıranalar

T.M.T.F. binası
İlerici gençlerin yuvası

diyeceği yoktu. Fakat MTTBcilerin niyeti tamamen başka idi ve maalesef, gerici çevrelerin seslerine ayak uyduruyorlardı. Zira bu yılki İstanbulun fetih yıldönümü törenleri gericiler tarafından bir kuvvet gösterisi olarak ele alınıyordu. Gerici gazetelerde, Ayasofya camii hakkındaki yıllardır devam edip gelen malûm teraneler tekrar yükselmeğe başlamıştı. Efendim, Fatihin cami haline getirdiği Ayasofyayı müze olarak kullanmağa kimsenin hakkı yoktu. Bu, olsa olsa, yunan emellerine hizmet etmekti. Ayasofyanın minarelerinden artık mübarek ezan sesi duyulmalıydı!

Gerici çevrelerde bu konu işlenile dursun, MTTB Başkanı Ginisli de göv de gösterisi için hazırlıklar yapıyordu. Hattâ bazı camilerde, Cuma vaazlarında hocalar, din kardeşlerinden, 29 Mayıs fetih yıldönümü için Sultanahmetteki törene gidilmesini bilhassa istiyorlardı. Bir yandan da gençliğin, fetih yıldönümü günü Ayasofya müzesini basacağı ve minarelerinden ezan okutacağı sözleri etrafa yayılıyordu.

Nitekim 20 Mayıs günü Vilâyet la. rafmdan Topkapıda tertiplenen törenden başka, hiç âdet olmadığı halde MTTB'de Sultanahmette, Dikilitaşın dibinde Ayasofya müzesine karşı ayrı bir tören yaptı. Topkapıdaki mûtad törenin her yılkinden bir farkı yoktu. Ancak törende, gerici topluluklarda göze çarpan tipler nazarı dikkati çekiyordu. Topkapıdaki töreni takiben bir kortej halinde Sultanahmete gelindi. Kortejin önünde, Fatih Sultan Mehmedi temsilen bir beyaz ata oturtulmuş bir çocuk gidiyordu.

Şeriatçiler resmigeçidi

MTTB'liler bakımından tam bir fiyasko ile neticelenen Sultanahmet - teki tören saat 16'da başladı. Topluluğun büyük bir kısmını, merak edip gelenler teşkil ediyordu. MTTB tarafından büyük gayret sarf edilerek toplanan "mukaddesatçı" gençlik ise sayı bakımından çok azdı. Nitekim bu küçük toplulukla bir şey yapamıyaçakla nnı anlayan terkipçiler, Ayasofya hakkındaki niyetlerini sadece mikrofondaki konuşmalarında belirttiler ve her hangi bir fiili harekete geçmediler.

Konuşmalar tam mânasıyla yürekler acısıydı

Memleketin ikinci büyük gençlik teşkilâtı olan ve yıllardır kendisini Atatürk devrimlerinin en sâdık bekçisi olarak tanıtan MTTB nin bu halini görüp de yanmamak elden gelmiyordu. MTTB Başkanı Rasim Cinisü ve diğer konuşmacılara göre, Ayasofyadan ezan okunursa Türkiyenin bütün problemleri halledilecekti. Rasim Cinisli konuşmasında sağa aola küfürler yağdırıyor:

"— Ayasofyamızda Fatihin aziz hatırasını çiğneyerek ezan okutmayanlar kahrolsun! Türk tarihinin en karanlık devirlerinde Ayasofyada ezan okunmuştur. Bu ezan seslerini kesenlere lanet olsun! Bugün Ayasofyadan ezan sesi duyulmalıdır, duyulacaktır!" diye bağırıyordu.

Tercüman gazetesinden Ahmet Kabaklı da hemen hemen Cinislinin söylediklerini tekrarladı En korkunç konuşmayı, müseccel nurcu Gündoğdu Serhatoğlu yaptı.

Törenden sonra MTTB Genel Mer kezi salonundaki konferansa gidildi. Konferansçıyı gören devrimci gençler hayretten donakaldılar: MTTB'deki konferansı Necip Fazıl Kısakürek veriyordu!

Kervan yürüyor

MTTB'nin yönetimini ele geçirenler Ayasofyada ezan okutmak için uğraşadursunlar. Türkiyenin en büyük ve gerçek öğrenci teşekkülü olan MTTF, gençliğin yüzünü ağartacak işlerle meşguldü. TMTF yöneticileri Türk-İşle işbirliği yaparak, Petrolün millileştirilmesi konusunda bir kampanya açtılar. Kampanyanın başlangıç tarihinin de 27 Mayısa gelmesine özellikle dikkat ettiler.

26 Mayıs gecesi, TMTF'li gençler tarafından İstanbulun yollarına, yağlı, boya ile "Petrol millileştirilmelidir" gibi sloganlar yazıldı, duvarlara muhtelif afişler asıldı. Geçe faaliyet gösteren gençlere polis önce engel olmak istediyse de, TMTF Genel Başkanı Ali met Ketencinin Emniyet Müdürü nezdindeki teşebbüsü sonucu, müdahaleler önlendi, Ahmet Ketenci afiş ve caddelere yazı yazdırmaktan başka basın toplantıları da düzenleyerek, kampanyanın kamu oyunca duyulması için çalıştı.

FISK Emniyettir
FISK Patlamaz

Fisk'te emniyeti temin için herşey düşünülmüştür. Damaklardaki hususi çelik teller... gövdede son derece sağlam naylon iplikler... ve hepsinden mühimi Fisk'e münhasır "Poli-B"... Tabii kauçuğa mahrem nisbetler dahilinde karıştırılan süper kauçuk "Poli-B" sayesinde Fisk son derece sağlamdır. Yarılmaya, patlamaya en mukavim lâstiktir.

Isi gibi en sert cisimler dahi Fisk'in gövdesine kolay kolay lemez. Fisk çok dayanıklıdır.

SK araba kullananlar için bir nimettir.
ahat direksiyon sağlar; uzun yolda yormaz.

Lâstik alırken emniyetinizi düşünün. Hayatınızla kumar ynamayın... Evde bekliyenler var. Fisk kullanınız.

KALİTE LÂSTİK
FISK
SÜPER KAUÇUK
poli-b
İLE İMAL EDİLİR

(Man Ajans: 456) — 338

Tüli'den haberler

Buzlar eridi

27 Mayısın beşinci yıldönümünde MBK üyeleri arasındaki buzlar iyce eridi. Anıt Kabirdeki buluşmada radyo konuşması üzerine soğuk, bir hava esti ama, bu hava çabuk kayboldu, Ankara Palastaki balo çok neşeli geç_ ti. 13 Kasımda bölünen MBK'cılar hep beraberdiler. Ekrem Acuner. Mehmet Özgüneş, Vehbi Ersü ve İrfan Solmazeri aynı masada görenler, beş yılda köprülerin altından çok su geçtiğini, MBK'cıların da politika öğrendiğini birkere daha anladılar.

Baloda CHP'liler de çoğunluktaydı. YTP'lilerden sadece Recai İskenderoğlu vardı. AP'lilerden ise kimsecikler yoktu tabii... Tarafsız Başbakan Suat Hayli Ürgüplü, Fuat Sirmen ile birlikte oturuyordu. Nigâr Uluerin Ürgüplüye şarkılar söylemesi gecenin en neşeli sahnelerinden birini teşkil etti. CKMP'nin. son olaylar içinde büsbütün şaşkınlaşan Başkanı Ahmet Oğuz gecenin birçok saatini koridorda. Emanullah Çelebi ile konuşarak geçirdi. Bayan Çelebi bu yüzden kocasıyla dansetmeye fırsat bulamadı. Gecenin adamı Salim Başoldu. Başol çok alkışlandı. Buna karşılık, Ömer Altay Egeseli kimse tanımadı bile. Egesel yalnızca, çizgileri hayli yuvarlak genç eşiyle dansederken, dikkati çekti.

Gecenin dans kralı da Albay Dr Saim Bostancıoğlu idi. Bostancıoğlu, yeni danslara çok meraklı bir hanımla dansederken bütün salon onları seyretti.

Milletvekili olamadı ama...

Turan Güneş son seçimlerde milletvekilldğini kazanamadı, fakat şu dört yılı birçok milletvekilinden daha iyi değerlendirdi. Meselâ, profesör oldu. Şimdi CHP'nin, hemen hemen aynı adı taşıyan iki profesörü var: Turhan Feyzioğlu ile Turan Güneş!..

Güneyin profesörlüğüne Kurulda üç kişi karşı oy vermiş diyorlar, Üç kişiden birinin Aydın Yalçın olduğundan kimse şüphe etmiyor. Acaba ötekiler kim?

Dondurma eriten samimiyet

Fransız Büyük Elçisi Hardion'la eşinin veda kokteyli çok kalabalıktı. Emekliye ayrılan diplomatı ve Osmanlı devrinin saraylılarına benzeyen Mme, Hardion'u selâmlamak için bütün Ankara, Elçiliğe taşındı. Kalabalık güzel salonlarda dalgalanırken, birden fırtına çıktı ve herkes, gök gürültüleri, şimşekler, uçan perdeler ve kırılan camlar arasında vedalaştı.

Fransız Elçisi şerefine İtalyan Elçiliğinde verilen yemek ise aksine çok sıcaktı. Salonda bunalan misafirler serinlemek için dondurmayı beklediler. Fakat aksilik bu ya, dondurma gelince iki Büyük Elçinin karşılıklı veda konuşmaları başladı, onları dinlerken dondurmalar eriyiverdi!

Nikâh mı, yatırım mı?

Refik Koraltanın evlenmesiyle ilgili bir haberimiz ortalığı iyice karıştırdı. Gazetelerde çarşaf gibi resimler : Koraltan delikanlı pozunda; Gönül Karaca ise kırkbeşinden sonra eve kapanmış kız pozunda... Bira aşk

27 Mayıs Balosunda Nigâr Uluer söylüyor, Nigâr Ürgüplü dinliyor

Böyledir alemin düzeni, biri söyler, biri dinler

izdıvacı yaptığını söylüyor, ötekinin seçimlere yatırım yaptığı söyleniyor. Bu söylenti yanlış olsa gerek. Çünkü Ayvalıklı seçmenler için Karaca adı, Koraltandan daha iyi tanınıyor. Karaca ailesi, Sezai Madralarla birlikte Yunan Adalarından Ayvalığa gelen ilk türklerdendir. Çamlıkta çok güzel bir köşkleri, büyük zeytinlikleri var. Gönül Karacanın bu kadar eski, tanınmış aile adını bırakıp, hayli yıpranmış başka bir soyadıyla seçimo katılması akla uygun gelmiyor. Bayan Karacayı yakından tanıyanlar, bu ev liliği politikayla ilgisi olmayan egzantrik bir davranış olarak yorumluyorlar, "Gönülün böyle fantezileri vardır, hiç akıl ermez" diyorlar.

Dikmende bir defile

T e r r z i Nail, Dikmende, bir havuz başında yaz modellerini gösterdi. Haftanın başındaki Pazar günü Ankaralılardan bir grup, Dikmen tepelerinin rüzgârında serinleyerek bu modelleri seyretti. Seyirciler arasında Org. Refik Tulga ve eşi, aktris Macide Tanır, Polonya Büyük Elçisinin eşi Bn. Gebert, Şeref Gürsoy ve eşi de varlardı. Jale Tulga moda ile ilgili bir kadın değil; şıklığından, elbisesinden bahsedildiği zaman horlanmadığı bile söylenir, ama bu defile. nin modelleriyle ilgilendi, Galiba, kızı Nimet Tulga evleniyor. Annesi de herhalde, modeller arasında, kılının nişan, ve nikâh elbiselerini seçiyordu.

Defilenin misafirleri bir de süprızle karşılaştılar. Meğer Selâhattin Tukyu da doğum gününü kutluyormuş. Selahattin Tukyuyu tanıdınız değil mi? Bir zamanlar adı çok duyulan kişilerden biriydi, sonra kayıplara karıştı, şimdi yine sahnede görünüyor.

Serinleyenler

Başkentin gözde lokali Süreyyanın sahibi Süreyya, yaz aylarında Moda Kulübüne gider, pavyonunu kapatır. Bu süre içinde sosyetenin gece hayatı da biraz duraklar. Bitirdiğimiz haftanın sonunda sosyete. Süreyyada son defa buluştu. Adana milletvekili Cavit Oral, çocuklarıyla beraberdi. Nasır Zeytinoglu ise bazı dostlarıyla... Pavyonun en güzel kızı da Nazlı İdildi. Eski Kore elçilerinden Kâmil İdilin kızı bu yıl Orta Doğu Üniversitesini bitiriyor, sonra Amerikaya gidecek. Nazlı İdil çok güzel dansediyor, fakat Amerikaya gidince milli oyunlar oynamak kararında. Şimdi bir yandan imtihan, bir yandan da halk oyunları festivaline hazırlanıyor.

Mevsimi kapatırken Süreyya da Ankaraya gelmişti; masalar arasın - la dolaşıyor, başkentli dostlarını Bebekteki lokantasına çağırıyordu. Masalarda oturanlar da Sürayyanın bu pavyonda neler seyrettiğini düşünü, yorlardı. Bu eski pavyon, şimdiye kadar az olaya, az maceraya sahne olmadı da... Şimdi bile, seçim sonrasının ilk pazarlıkları burada yapılıyor. Pistte Ayşe Kulin nefis danslar yaparken, köşe masalardan biri, Türkiyenin geleceği üzerine hararetli tartışmalara sahne oluyordu.

"Mazi kalbimde yara..."

Rahmetli Cevat Süberkin eşi Hale Süberk İsatanbula yerleşiyor. Ankarada yanlız kalmak kolay değil, İstanbulda ailesinin yanında oturacak. Oğlu Ahmet Süberk de yakında Amerikaya gidiyor, üniversite öğrenimini orada yapacak. Hale Süberk büyüjk ıstırabına cesur ve vakur bir şekilde göğüs gerdi ama, uzun yılların hatırasıyla dolu bir şehirde yalnız yaşamayı göze alamadı.

Gereksiz yorumlar

Fethi Doganҫayı Ayhan Aydan ile beraber görenler bazı yorumlarda bulunmuşlar. Aslında, bu beraberlik hiç bir şekilde yorumlanamaz. Zira Ayhan Aydan böyle konulardan çok uzak görünüyor. Yalnız dünyasını de--il Doganҫay, hiç kimseyle paylaşmak niyetinde değil, Son günlerde bir çok evlenme teklifi aldı, hepsini geri çevirdi.

Golfcular çok hızlı

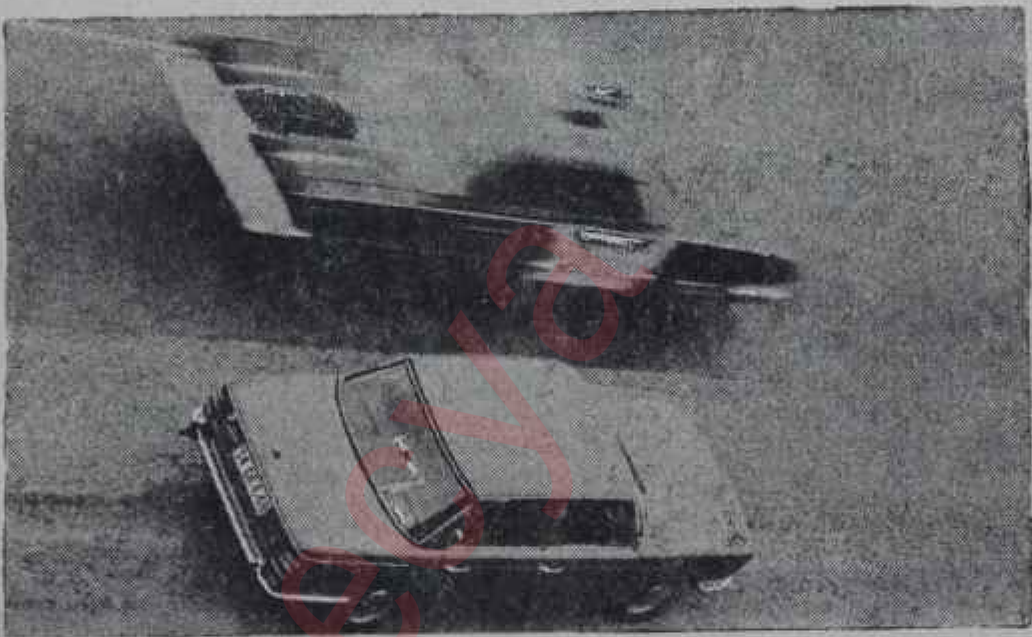
Ankaralı golfcular çok hızlı, her gün saatlerce golf oynuyorlar. Şadi Kavur ile Alman Büyük Elçisi ve eşi Kulübün en iyi oyuncuları.

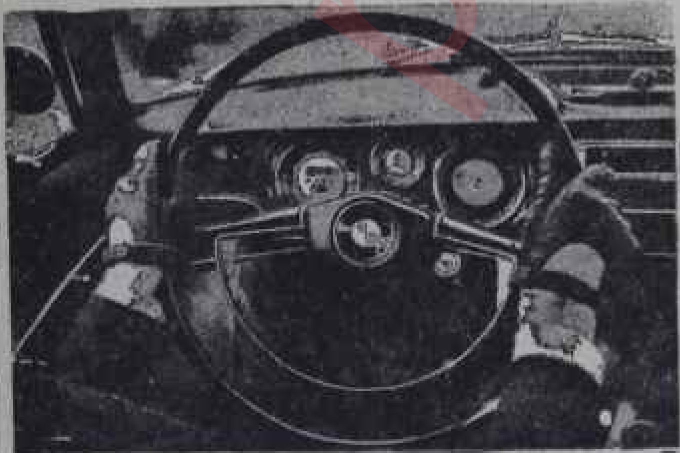
Alman Büyük Elçisi, fazla kilolarun eritmek için golf oynadığını söylüyor ama, görünüşünde hiç bir değişiklik yok. Şadi Kavur golfden sonra çok zaman briç maçına başlı, yor. Senegale gidince golfcular da, briççiler de kendisini çok arayacaklar. Zira iyi bir arkadaş.. Yalnız,kadınların arayacağı biraz şüpheli, Çünkü bekâr elçiye eş olmayı ümidedenlerin hepsi hayal kırıklığına uğradı. Galiba biraz fazla hayale dalmışlar, Şadi Kavuran Abbaae Kemahlıdan sonra kolayca evlanemiyeceğini yakınları çok iyi bilir, Şimdi T e v f i k Kasım Kemahlı ve eşi resmen ayrıldıklarına göre, yeniden evlenmeleri bile düşünülebilir. Dışişleri geleneklerine biraz aykırı ama, ne yaparsınız?...

kolaylık

emniyet

ekonomi

BP

LONGLIFE

UZUN ÖMÜR MOTOR YAĞI

Yağ değiştirme müddetini
iki misline çıkarır

(Basın Organizasyon: 65218) — 345

Defileler

Öğrenci gönüllüler

Mikrofon başına gelen genç kadın, misafirleri, selâmladıktan sonra:

"- Şimdi öğrendiğimiz, sizlere, kendileri için diktikleri elbiseleri, yaz kıyafetlerini teşhir edecekler" diye söze başladı.

Sonra konuşmasına devam etti:

"-- Atatürk Kız Enstitüsünün başlıca amacı, öğrencileri hayata hazırlamak, onlara faydalı şeyler öğreterek, herbirinin hayatlarını kazanabilmelerini sağlıyacak niteliklere sarip olmalarını öğretim ve eğitim programları ile, en başta ele almaktır."

Bu sırada kırmızı şifon dezabiyeli genç ve şirin bir kız, ağır adımlarla bahçeye çıkmış, kalabalık masaların ortasından geçiyordu. Bu, biyelerle işli çok şık bir sabahlıktı ve içinde aynı kumaş ve aynı işle yapılmış, çok şık bir gecelik vardı.

Olay, 25 Mayıs Salı günü, Kavaklıderedeki Tenis Kulübünde, Hacettepe Tıp Fakültesi Gönüllüler Grupunun hasta çocuklar yararına düzenlediği çayda geçti. Güzel bir bahar günüydü. Tenis Kulübünün bahçesi ve salonları şık ve zarif misafir hanımlarla, şık satış ve piyango köşeleriyle süslenmişti. Hacettepeli çalışkan gönüllüler, satış köşesinde, gerçekten fevkalade şık parçalar hazırlamışlardı. Önlükler, tencere tutacakları ve lavanta corbaları yanında, çocuklar için şık yaz elbiseleri, plaj kıyafetleri de vardı. Birçok misafirler, çocukları için çeşitli yaz kıyafetleri seçiyor ve bu, işle yüklü günlerde "dikiş dikmek"ten kurtuldukları için sonsuz bir memnunlük duyuyorlardı. Ama aynı kimseler bu satış köşesini hazırlamak ve hastahanenin bitip tükenmek bilmez ihtiyaçlarına bir miktar yardımcı olabilmek için günlerdenberi dikiş toplanıtılarına devam ediyorlardı. Zaten son zamanlarda, Başkentte birçok kadınların dernekler ve teşekküller yararına geceyi gündüze katarak dikiş diktikleri, iş işledikleri görülüyordu. Hacettepe gönüllüleri son dikiş toplantısını Atatürk Kız Enstitüsünde yapmışlar ve böylece çok itinalı dikişler meydana gelmişti.

Pasta köşesi

Hacettepe gönüllülerinin çok ragbet gören bir satış köşesi de, her zamanki gibi, pasta köşesi idi. Evde yapılan ve çok ucuza satılan çeşitli kekler, pastalar, bisküviler, anneleri, bir yönden daha sevindiriyordu : Eve eli boş dönmemek!

Bu sırada defile devam ediyor, Atatürk Kız Enstitüsü öğrencileri yaz için diktikleri şık ve zarif elbiselerle beraber ,kış için hazırlamış oldukları birkaç kışlık manto ve tayörü de davetlilere gösteriyorlardı, öğretmenleri, bu sırada konuşmasına şöyle devam etti:

"— Bütün bu kıyafetler ders yılı içinde, ders malzemesi olarak hazırlanmıştır. Bu yıl, daha verimli olabilmek ve öğrencileri daha pratik şekilde yetiştirebilmek için bazı program yenilikleri yaptık. Bu arada her öğrenci, evindeki her insan için bir dikiş dikti."

Şirin manken kızlar, güzel kıyafetler ve bu sözler bol bol alkış topladı, toplantı bahçede, geç saatlere kadar devam etti.

Moda

Yeni saç modelleri

Saçlar hiçbir zaman bu mevsimde olduğu gibi değişik olmamıştır. Bukleli saç yanında dümdüz saç, uzun saç yanında kısa saç aynı şekilde mevcuttur. Hattâ modası tamamiyle geçen kabarık saçlar bile, çok büyük baş yapmamak şartiyle, büsbütün ortadan kalkmış değildir. Meraklı bir fransız fotoğrafçısı, meşhur bir galaya gelen meşhurların resimlerini çekmiş ve yirmiden fazla resimde her başın değişik bir modaya tâbi olduğunu fotoğraflarla ispat etmiştir. Buna rağmen, bu yıl ortaya atılan bukleler oldukça tutunmuştur.

Uzun saçlılar bukleleri, romantik uzun bukleler şeklinde arkadan sallandırmaktadırlar. Kısa saçlılar, ise, zaptedilemiyen deli buklelerle ortaya çıkmaktadırlar. Bunların yanında dümdüz, yandan ayrılmış uzun saçlar veya erkek gibi kısa, dümdüz kâhküllü saçlar da vardır. Hattâ bunların perukaları son günlerde pek çok satılmaktadır.

Yaz için kâhküllü düz saç veya Romy Sohneider'in şimdiden benimsediği, kulakları gösterecek kadar kısa, kuzu gibi kıvırcık, bukle kâhküllü saç tutunacaktır.

Mayolar

Mayo modasına bu yıl hâkim olan şey, sağlıktır. Sağlık kuralları vü-

Kadının Uyanışı

Sayın Faik Suadın Ulus gazetesinde çıkan "Kadınlar Uyanmadıkça" başlıklı yazısı, özellikle kadın derneklerinde çalışan birçok kadınlarımızda tepki yarattı. Bana başvurdular. "Bizi kadın olarak koruyun. Biz hiç mi bir şey yapmıyoruz?' diye soruyorlar.

Gerçekten Ankarada çok faal ve yararlı kadın derneklerimiz vardır. Hatta bunlardan bîr tanesi, Türkiye Yardım Sevenler Derneği, yurt çapında örgütlenmiştir. İl ve İlçelerde 80 şubesi, 6 milyonu aşan bir bütçesi vardır. yardımı, esas olarak, emek karşılığında yapmakla, ka---a çalışma niteliği kazandırdıktan başka, ona çalışma sahası da açmaktadır. Dernek, Ankaradakl Genel Merkez binasının üzerinde, üniversiteye devam eden kız öğrenciler için büyük bir yurt açmıştır ve çalışan kadınların çocukları için kreş açma teşebbüsüne geçmiştir.

Bundan başka, başta Hacettepe Tıp Fakültesi Gönüllüleri olmak üzere, birçok gönüllü kadın teşekkülleri, birçok hastahanelerimizin maddi ve mânevi yönden yüzünü güldürmekte, hastahane koğuşlarına yeni anlamda bir ev havası getirerek "tedavi ortamı"nın yaratılmasına yardımcı, hastahane personeline destek olmaktadırlar. Çocuk Sevenler Derneği, devletin yetiştirme yurtlarına her yönden büyük çapta yardımcıdır ve bu sahada gerçekten örnek bir çalışma yapmaktadır.

Türkiyede aylık bültenlerle, çok sistemli şekilde, bütün üyelerden faydalanarak çalışan derneklerden bir tanesi de, kültürel faaliyetleri ile göze çarpan Türk - Amerikan Kadınları Kültür Derneğidir. Bu demek, gecekondu bölgelerinde açtığı okuma odaları, kız öğrenci bursları ve köy çalışmalarıya sosyal faaliyetlerden kazandığı parayı en iyi şekilde kullandığını ispat etmiştir. Merkezi İstanbulda bulunan Köy Öğretmenleri lile Haberleşme Derneğinin de yahut Ankarada 350 üyesi vardır. bütün Türkiyede 5000 köyle haberleşmektedir.

Burada teker teker sayamıyacagım daha pek çok kadın dernekleri vardır.

Ancak ben, sayın Faik Suada hak veriyorum. Bizlerden, kadın olarak beklenen çalışma yalnızca bu çalışma değildir. Bu çalışmaların pek çoğu, çok eski zamandanberi, kadının dört duvar arasında oturmaya mahkûm edildiği devirlerde bile, kadınlar tarafından ele alınmış, sosyal yardım faaliyetleri şeklinde, az çok başarıya ulaşmıştır.

Yazar, türk kadınının fikrî sahada uyanışını ve türk toplumunda en ilkel şartlar içinde yaşıyan büyük kadın çoğunluğunun, toplum kalkınmasının esası olarak, zincirlerinden kurtarılmasını istiyor. O kadın ki çocuğu sırtında, karnında veya elinde, tarlada, damda veya evde çalışır: türk ekonomisinin tarım sahasındaki en ağır yükünü omuzlarında taşır. O kadın ki toplumun yasama, direnme, mücadele etme gücüne daima canından can koparıp katmış, türk toplumunun en kuvvetli dayanağı olmuştur. Ama elde kesin rakamlar mevcut olmamakla beraber, yüzde 80 oranında okur-yazar değildir ve gelenek ve göreneklerin mahkûmu olmakta devam etmektedir. Çünkü, 27 Mayıs 1965 tarihli Akşam gazetesinde çıkan yazısında Avukat Beria öngörün çok iyi belirtiği gibi, "kadın, öncelikle kendi kaderine terkedilmiş bulunan kadını, bu ilkel durumdan kurtaracak, eğitim ve öğretim yoluyla fikri ve moral gelişimini ve muhtelif ekonomik plânlarla da maddi güç kazanmasını sağlıyacak olan sosyal hukuk devleti henüz bu sahada gerekli plânlı çalışmayı yapamamış, kadının topluma etki ve katkı getirecek niteliğe ulaşması görevini ele almamıştır."

İşte, sayın Faik Suadın istediği şey, kadınların bu yolda birleşmeleri, ağırlıklarını duyurarak, parlâmentoyu etkileyecek bir güç olmaları, şuurlu bir dayanışma kurmaları, örgütlenmeleridir. Yıllardanberi bu yolda çalışan kadınlarımız yok değildir. Birçok eserler veren ve son olarak "Kadının Eğitimi" konulu bir açık oturum düzenleyerek bu konuda yeni fikirler ortaya atan Dç. Dr. Nermin Abadan, gine ku konuda araştırmalar yapan ve değerli eserler veren Prof. Dr. Afetinan, Üniversiteli Kadınlar Derneği üyeleri, Kadının Sosyal Hayatını Araştırma Derneği üyeleri, Dr. Mediha Eldem, sosyal derneklerde yılmadan çalışan, köy kadınını uyandırmaya çalışan diğer dernek üyeleri, politikacı kadınlar, son bir yıl içinde Parlamentodaki faaliyetleriyle göze çarpan, kadınların lehinde bir kanun teklifi getirip, bunu Maliye ve Plân komisyonlarından geçiren Mebrure Aksoley, yazarlar, meslek kadınları ve ferd olarak çalışan, kadının uyanması kaygusunu duyan daha birçokları...

Ama birleşemiyoruz. Güçlü, etkili, başarılı bir bütün olamıyoruz. Geçen yıl İngilteredeki kadın faaliyetleri hakkında yerinde bir araştırma yapan Prof. Dr. Afetinan. bana,5000 kadın bir araya getiren bir toplantıyı anlatmıştı. Kadınlar birçok kadın dâvaları ortaya atmışlar, sonra bunların birkaç tanesini seçip, politikacıların etki sahasına girerek, bunları sonuçlandırmak üzere plânlı bir çalışma programı hazırlayıp. *görev* bölümü yaparak ayrılmışlardır.

Birleşmek, dâvaları ele almak, plânlamak ve sonuçlandırıncaya kadar üzerinde çalışmak ve en başta, kadının eğitim ve öğretim dâvasını hallederek bir milli kadın kongresine gitmek... İşte, bizden istenen budur! Bunu yal parak işe başlamalıyız.

Jale CANDAN

cudun mümkün mertebe fazla güneş alması öngördüğü içindir ki erkek ve kadın mayoları artık birer mendil kadar küçülmüştür ve kolaylıkla cepte taşınmaktadır. Bu küçük mayolar çiçekli çizgili veya düz olarak yeni, yumuşak lâsteklerden veya kumaştan yapılmıştır. Sutiyenler de çoğu zaman askısız ve âdeta yârımdır. .

Bu cep mayoları yânında, yılın yıldızı, ajurlu klâsik biçim mayolardır ve bunlar cep mayolardan çok daha tahrik edici bulunmaktadır. Meselâ klâsik biçimli, arka ve ön dekolteleri çok normal bir siyah mayonun bir kenarı boydanboya dantel gibi işlenmiştir. Brötelli mayoları da gine ortaya çıkmıştır.

Kemal Tahir, Nâzım Hikmet ve

Eylül 1940 ortalarında Çankırı hapishanesine yollanan Nâzım Hikmet, Kemal Tahir ve Dr. Hikmet Kıvılcımlı üçlüsünün ilk işi, önce, kalacakları odaya çekidüzen vermek, sonra da Semiha Berksoya ortak bir mektup yazmak olmuştur. Aldıkları karara göre, her» biri birbuçuk sayfa yazacaktır. Fakat ilkin kalemi eline alan Kemal Tahir bir roman havasıyla sayfaları doldurunca, diğer ikisine, söyliyecek pek bir söz kalmamıştır.

Aşağıda okuyacağınız bu ortak mektup tan, her üçünün de o günki ruh hallerini ve o andaki arzularını öğreneceksiniz. Daha önce de belirtildiği gibi, Kemal Tahirle Dr. Hükmet Kıvılcımlı mektuplarını arap harfleriyle, Nâzım Hikmetse lâtin harfleriyle yazmıştır.

16-9-940

Güzel, merd ve sanatkâr dostumuz,

Size bu mektubu Çankırıdan yazıyorum. Burası gazetelerde sık sık okuduğumuz tâbirle: "Şirin bir vilâyet merkezimiz"dir. Buraya yağmurlu bir gece yarısı vasıl olduk. Manzara kapalı ve romantikti. Peronda çamur ve uykulu insanlar vardı. Biz üç arkadaş, Nazım, Doktor Hikmet ve ben, beklenmeyen bir seyir olduk, İki şişman zat bizi jandarmaların arasında daha yakından görmek için kocaman seslerle, büyük birer fedakârlık yapar gibi gaze--e aldılar. Sivil bir polis neferi dünyadaki bütün belediye reislerine yetecek kadar ciddi, etrafımıza toplanan köylü çocuklarını ve hamalları dağıttı. Ayaklarımızı sabırsız beygirler gibi çamura vurarak bagajları bekliyoruz. Şehirde tek tek elektrikler yanıyor. Sabahleyin birdenbire karşılaşmak pek meraklı olacak, Çankırı galiba çukurda kurulmuş. Elektrik "pavlukasının" kalın ve hamarat sesi tepelerde akis yapıyor. Ampuller ya pek küçük, ya pek yukarı asılmış, ışıkları karanlığı aralayarak toprağa kadar inemiyor, ayak yordamıyla yürüdük. Jandarma karakolunda bir müddet istirahat. Onbaşıyı uyandıracaklar. Ortada üstü muşamba örtülü bir masa var. Masanın üzerinde iki sürahi, iki bardak, iki dane de boş çiçeklik duruyor. Yer toprak Jandarmaların yatakhanesinden iç çekmeye daha benzeyen derin, yorgun nefesler işitiliyor. Duvarda zorlu parlatılmış yedi dane eski mavzer tüfenği dayalı. Şehrin elektriği tanı 12 de sönermiş. Henüz yarım saatimiz aydınlık geçecek. Karakol nöbetçisi eşya dersleri kitaplarında görülen madencilere mahsus grizo lâmbalarına benzer iki fener yaktı. Biz bu gece nerede yatacağını bilmeyen üç kişiyiz.

Çok şükür jandarma onbaşısı uyanmış, fakat bulunduğumuz yere gelmek külfetine katlanamadı. Bizi huzuruna çağırttı. Hamalları savdığımıza iyi etmemişiz. Yatakları bizzat yüklendik. Lâf arası "insan çok sıkışsa, hamallık eder geçinir." diye bir söz savururlar. Sakın inanmayın, epey müşkil bir zenaat.
Kapısının üstünde "Emniyet Odası" diye yazılı bir aralıkta yatacakmışız. Emniyet Odasında neler bulunur? Tahmin edemezsiniz. Duvar dibine sıralanmış dört dane **beş numaralı gaz lâmbası. Dolu ve boş gaz tenekeleri. Eski paçavralar.**

Elektrik söndüğü için bir lâmba yaktılar. Denkleri acele acele açtık. İki gün iki gecedenberi ilk defa yatağa yatacağız. Odanın dışarıya penceresi yok. -Malûm ya "Emniyet Odası"- İki penceresi de bir başka odaya açılıyor. Bu pencereler de camsız. Baktıkları oda jandarmaların yemekhanesi. İki masa ve bir sürü yaramaz çocuğun şimendüfercilik oynamak için dizdiklerini zannettirecek şekilde arka arkaya sıralanmış iskemleler.

Derhal yattık. Kapıyı kilitlediler. Dışarıda nöbetçinin öksürüğü, nalçalı Ve sert ayak sesleri, çamurlu bir kasaba şehri. Odanın ismi (Emniyet) ama tavanı yok. Gök yüzünü görüyoruz. Bulutların arasında unutulmuş bir yıldızı seyrederek uyuduk. Sabahleyin daha yorgun uyanmışız. Camsız pencerelerden yemekhaneye baktık. Duvarlarında resimler var: Galiba Budapeştenin Tuna üzerinden alınıp taş basmasiyle basılmış yeşili ve mavisi bol bir resmi. İnhisarlar İdaresinin sofra tuzu ilânı. Yerli Mallar ve İktisad Cemiyetinin "aman durup dinlenmeden süt içiniz'"diye haykıran büyük bir propaganda afişi, iki dane karpuz resmi, bir küçük çerçevede kollarını göğsüne kavuşturmuş sivil rubasıyle merhum Atatürk. Atatürkün fonunda ay yıldızlı türk sancağı. Soluna doğru kavanozdaki balıklara hayran hayran bakan kedi yavruları. Köşede bir diğer kapı. Üstünde (Dershane) levhası. Yan köşede alçıdan yapılmış ve yaldızla boyanmış Atatürk büstü. Yânında gene yaldızla yazılıp basılmış büyük sözü: "Ey Türk genci Türkiye Cumhuriyetini gençliğe teslim ediyorum. Onu müdafaa etmek kudreti damarlarındaki asil kanda mevcuddur" vecizesi. -Çok şükür buralarda cumhuriyetten bahsetmek serbest ve cezayı müstelzim değil.

Ayah üzeri kahvealtı ettik. (Jandarma Kumandanı ile Müddeiumumi Bey sizi istiyor) dediler. Tekrar vahşi hayvan seyri başladı. Küçük bir sorgu. Derhal derdimizi anlattık, hataya kurban gittiğimizi yanık yanık hikâye ettik. (Vah, vah!) dediler. Propaganda yapıp yapamayacağımızı sordular. (Pek âlâ yapmayız.) dedik. Rahat nefes aldılar ve derakab cigara takdim ettiler. Bizim için mahbushanenin Sergardiyanlık dairesini tahsis etmişler. Yıkanıp temizleniyormuş. Bekledik. Jandarma Kumandanı eşyalarımızı jandarmalara taşıttı. Odaya geldik. Dört metre genişliği ve dört metre uzunluğu olan ve tavanı on metre yüksek, tıpatıp kuyuya benzeyen bir ikametgâh. İki penceresi var. Biri dışarıya diğeri avluya bakıyor, avlu odamızdan daha küçük, duvarları o kadar yüksek ki, başımızı güneşe arz etmek için bir kaç dane kuvvetli iskemleyi üst üste yerleştirip yükselmek lâzımgelecek. Dışarıda bir meydan, iki üç taş bina ve

Dr. Hikmet Kıvılcımlıdan Semihaya

sabahleyin yorgun Vilayet memurlarının öksürerek işe gittikleri bir sokak duruyor. Uzakta bir minare ve bir saat kulesi gördüm. Bu saat kulesi gecenin içinde kederli ve korkunç seslerle bitmez tükenmez saatleri çalıyor, Daha arkada çırılçıplak bir tepe, Tepede siyah ağızlarını esnetor gibi alabildiğine açmış, irili ufaklı mağaralar mevcud. Anlaşılan Çankırı yalnız "şirin bir vilâyet merkezimiz" değil, tarihi asarla dopdolu bir hazine.

Odamız o derece rutubetli ki havası ıslak bir tülbend gibi insanın yüzüne yapışıyor. Üç dane karyola verdiler. Ortada iki kişinin ayakta durabileceği kadar yer kaldı. Köseye bir saç soba kurduk. Duvarların altına (süslü dursun) diye kırmızı boya sürmüşler. Elbiselerimizir etekleri, ellerimiz, yüzümüz kıpkırmızı oldu. Maazallah düşmanlarımız görse (işte hamirleri yüzlerine vurdu.) diyecekler. Çaresiz kırmızı kağıtlar alarak süs boyaların üstünü çepeçevre kapattık. Size son gün oradaki odamızı tarif etmiştim, şimdi burayı da anlatayım:

Hemen iki kitap rafı yapdırarak duvara çiviledik ve resimler asdık. İki manyatür, Leonarda da Vinçiden iki portre: Bir danesi (Jokond), ve Sizin resminiz.
Size bu mektubu yazarken saat gecenin onbiridir. Nâzımla Doktor tekrar duvarlara hücum ettiler. Yeni resimler asıyorlar; Bir minyatürle yerli bir peysajın araşma italyan klâsiklerinden birinin kadın portresini koydular. Bir köşeye altı dane minare çivilendi. Yanyana iki afiş asdılar. -Lâf aramızda bizim oda, az bir gayretle yukarıda tarif ve tasvir ettiğim jandarma yemekhanesi duvarına benzeyecek.-

Ev eşyamızın noksanlarını süratle tamamlıyoruz. İki teneke ibrik ve iki gaz tenekesi satın aldık. Küçük bir tahta dolap yaptırdık. Bize üç masa ile bir iskemle verdiler. Masaların üstünü kırmızı kâğıtlarla kapladık. -Hep böyle konuşuyorum. Fakat bütün işleri yapanlar Nâzımla Doktordur. Ben arka üstü yatarak (aferin), (bravo), (mükemmel), (harikulade) diye gayret veriyorum. Onlarâ sorarsanız tenbellik ediyormuşum, halbuki böylece çalıştığıma kani olduğum için vicdanen müsterihim -

İlk ve mühim karar: Traş olmamağa ahdettik. Sakal bırakıyoruz. Burada ziyaretçimiz olmayacak. Medeniyet ve icabları artık uzakta kaldı. Biz, birbirimize hürmet etmeği her sabah suratımızda jilet gezdirmekten ibaret saymıyoruz. -Şimdi ben bu satırları yazarken Nâzım yattığı yerden teklif ediyor: Yahu burada fotoğrafçı yok mudur? Birer resim çıkaralım.! - Yarın tahkik edeceğiz. Resim dediler de cesaretle aklıma. geldi. Galiba son çıkardığınız fotoğraflardan bir danesini bana vermeği vaadetmiştiniz. Eğer mevcudu varsa o tebessüm eden resminizden biir dane gönderin. Size baktıkça gönlümüz ferahlayacaktır. Buraya gramofon getirtmek istiyoruz. Eğer çok sevdiğiniz plâklardan bir dane gönderirseniz. sizi ve sesinizi hatırlayıp gözlerinizi ve arkadaş yüreğinizi düşünerek çalarız. Plâğı Nâzımın annesine verseniz o göndermenin kolayını bulurdu.

Acaba diyoruz Ankaraya yerleşmeniz dahâ münasip olmayackmı? Baharda ve yazın Ankara ile Çankırı ara--ında günü birliğine tenezzüh trenleri işleyormuş, bizi görmeğe gelirdiniz! Ben hâstalanacaktım da pazartesi günü odamızı görmek için mahbüshaneye girecektiniz. Sizi eğlendirecek bir fırsatı kaçırdığım için hem mahzun ve hem mahcubum. Kusura bakmayın.

Adam başına birbuçuk sahife yazacaktık. Hakkımı şımarıkça tecavüz ettim. Aldı kalemi Nâzım bakalım ne söyledi:

Aldı sazı ele Nâzım bakalım ne dedi

Kemalin yazdıkları içinde en akla yakını sizin fırsat bulun ziyaretimize gelmenizdir. Kemale resminizi vadetmişsiniz, Doktor Hikmet de istiyor. Ona da gönderin Kara gözleriniz iki eski arkadaşı kanlı bıçaklı yapmasın. Doktor da istiyorsa kendisi yazar sana ne, demeyin. O mahcub delikanlıdır. Yahut Kemalin yanında mahcub sayılır. Ben sizin eski ağabeyiniz olduğumdan aklıma geleni yazabilir, ortalığa fitne girmemesi için tedbir alabilirim.

Anneme arasıra uğrarsanız sizi seven kadıncağız memnun olur. Bize eliniz değerse fransızca okuyacak roman filân gönderin. Yalnız âşıkane olmasın. Aşk kitabta çekilmez şeydir.

Feride çok çok selam.

Sözü Hikmete veriyorum:

İyi yürekli artist arkadaş;

Önce mektub triyo olacak denildi. Sonra Kemal Tahirin kemençesi melodram üslubuyla fazla romantizme kaçdı. Nâzımın sazı beni o kadar mahcub mevkiine düşürdü ki, Türkiyenin Opera kraliçesi önünde konuşmak için bir hayli boğazımı ayıklamağa ve kendime çekidüzen vermeğe mecbur kaldım, denilebilir.

Bu mektubun hakim psikolojisini şu sebeplerde görüyorum: İstanbuldan Çankırıya kadar uzun ve müzmin bir tren zelzelesiyie geldik. Gece zelzeleden yeni kurtulmuş gibi tavanı sahici yıldızlarla süslü bir karanlık odaya sığındık. ve nihayet sabahleyin, sanki ansızın yer yarıldı ve biz toprağın içinde kayaları rutubetle kararmış bir mahzene düştük. Orada gömülüp kalacakmıydık? Hayır, İçimizde bir metre kalınlığındaki porfir taş divarlara karşı beşeri yüreğin her şeyi eriten yumuşak ihtilâli ayaklandı "Bu dıvartar bizi öldüreceğine biz onları yere sereceğiz" dedik. Renkli kâğıtlar, tablolar, fotoğraflardan ibaret silâhlarımızla hücuma geçtik. O zaman güzel sanatın gayet pratik, gayet konkret bir zaferine şahit olduk, Dıvarları yenmiş, davarları öldürmüştük! İsyan bizim doğuştan meşrebimizdi. Fakat bu manevi ve dilsiz ihtilâlde bizim zafer levhalarımızı kalın zindan dıvarlarının alnına çakan vasıta ve silâh sizdendi, Bütün resimleri siz getirmiştiniz. Biz, ölüm kadar soğuk dıvarlarda güzel sanatın zaferini bir sanatkârın hediyeleri sayesinde okumuştuk, Ve o sanatkâr sizdiniz.

Böylece, güzel sanat âzası burada, hattâ bir yer altı mahzeninde ve biz öbür dünya insanları arasında bile peynir ekmek kadar huzur-ı ihtiyaç şeklinde görününce, niçin daha ilerisine gitmeyelim? Niçin güzel sanatın en kitlevi, en sâri tecellisini, sesin zaferini de istemeyelim? Niçin sizin sesinizi de dinlemeyelim?

Her ne kadar haddim değilse de - dermend Kemal Tahirle sazlı şair Nâzım ol ciheti unutmuş olduklarından. - müsaadenizle ben külli mahcubiyetimle beraber kardeşâne gözlerinizden öperim.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

Atletizm

Bir yıldız doğuyor

(Kapaktaki Atlet)

Bundan on yıl önceydi. Gaziantepte kulüplerarası bir kros yarışması düzenlenmişti. Her kulüp bu yarışa katılacaktı. Ancak atlet bulmak bir meseleydi. Birçok kulübün yalnız biriki atleti vardı. Bu kulüplerden biri de Kale Gençlik Kulübüydü. Kale Gençlik Kulübünün yetkililerinden Kara Kemal çareyi futbolculardan bir ekip kurmakta bulmuş, özellikle de Muharrem Dalkılıçın üzerinde durmuştu. Muharrem Dalkılıç, Gaziantep Kale Gençlik Kulübünde iki yıldır solhaf oynuyor, süratiyle, canlılığıyla ve nihayet enerjisiyle dikkati çekiyordu. Kara Kemal, onyedi yaşındaki bu genç futbolcuya, "sen çok iyi koşarsın, bu . yanşa katıl" demişti.

Muharrem yerinde duramayan bir gençti, o güne kadar da bir yarışa katılmamıştı.Spor denilince Muharremin aklına yalnız ve yalnız futbol geliyordu. Çünkü gözünü futbolla açmış, mahalle aralarından seyirci önüne futbol sayesinde çıkmıştı. Ama kulüp yöneticisinin isteğini kiramazdı, hem koşmak da istiyordu.

Birkaç gün sonra, beklenen yarış yapıldı. Bu, Muharrem Dalkılıçın ilk olarak katıldığı yarışmaydı. Futbol sahasından alınmış, atletizme sokulmuştu. Yarışa Gaziantebin en ünlü atletleri de katılmıştı. Onlarla boğuşmak taptaze bir sporcu için şüphesiz ki imkânsızdı. Kale Gençliğin futbolcu atleti Muharrem Dalkılıç, katıldığı ilk yarışta, koşmasına sebep'olanları utandırmadı, yarışın büyük bir kısmında Gaziantebin sayılı atletleri ile çekişti ve sonuçta dördüncü oldu. Gerek aldığı derece ve gerekse yarış içindeki çekişmesi Gaziantepli atletizm adamlarının gözünden kaçmadı. Bunların başında Gaziantep atletizm antrenörü Memik İşdenizle Gaziantep Atletizm Ajanı Saip Aksoy bulunuyordu İkisi de "bu çocukta iş var" dediler. Onyedi yaşındaki Muharrem kısa süre içinde sivrilebilir. adını atletizm a. lanında duyurabilirdi.

Memik İşdenizle Saip Aksoy bir kabiliyetin yok olmaması için ilk günden teşebbüse geçtiler, durumu Muharreme anlattılar ve onu atlet olmağa razı ettiler. Artık futbolcu Muharrem sahneden çekilmiş, yerini atlet Muharrem almıştı. Genç sporcu için yeni bir yol açılmıştı. Atletizmin Gaziantepte yayılması ve ilerlemesi için olanca güçleriyle çalışan birkaç spor adamı onun bu yolda başarıyla yürüyeceğine inanmışlar, "yarının en büyük atletlerinden biri olacak" demişlerdi.

İşte, türk atletizminin uluslararası alandaki tek temsilcisi Muharrem Dalkılıcın atletizm hayatı böyle başladı.

Hayatının hikâyesi

Muharrem Dalkılıç, 2 Ekim 1938'de Gaziantebin Kızılcamescit mahalle sinde doğdu. Babası pazarcıydı.Küçük lüğü babasına yardım etmekle geçti. Okul çağına gelince de Bostancı İlkokuluna verildi. İlkokul öğreniminden sonra Dalkılıç okuyamadı. Bunun başlıca sebebi, imkânların yetersizliğiydi. Bir yandan babasına yardım ediyor, öbür yandan da mahalle arasında topun peşinde koşuyordu. Onbeşine geldiğinde futboluyla dikkati çekmeğe başladı. Aradan bir yıl geçmeden Gaziantebin sevilen kulüplerinden Kale Gençlik Kulübüne girdi. Solhaf ve soliç oynuyordu. Küçük Dalkılıç Kale Gençliğin en çok koşan futbolcusuydu, yetişmediği yer yoktu. Futbolda adını duyurmağa başlamıştı. Bu arada, Gaziantep Genç Karmasına da girdi. Tek düşüncesi iyi bir futbolcu olmaktı. Fakat 1955 yılında Kara Kemallerle karşılaştı ve futbolcu olmak hayaline veda etti. O artık bir atletti. Her gün çalışıyor, her gün kendini bu yolda biraz daha güçlü, başarılı hissediyordu. Gaziantebin atletizm adam ları, yeni öğrencilerine atletizmin ana kurallarını öğretiyorlar, çalışmalarını artırması için onu teşvik ediyorlar ve kendisine büyük umut bağladıklarını belli ediyorlardı.

O yıl içinde Diyarbakırda bölgelerarası kros birinciliği vardı. Doğunun ve Güneyin bütün ünlü atletleri bu yarışta çekişeceklerdi. Diyarbakıra giden Gaziantep Kros ekibinde Muhar rem Dalkılıç da bulunuyordu. Yarışa 55 atlet katıldı. Dalkılıç, denilebilir ki bu atletler içinde en genciydi. Gazi antep dışında ilk defa bir yarışa katıl dığı için de fazlasıyla heyecanlıydı.

Yarış sona erdi ve Muharrem altıncı oldu. Bu bile büyük bir başarı olarak kabul edildi. Birkaç aylık bir atletin 55 atlet arasında altıncı olması küçümsenemezdi.

Muharrem, Gaziantebe döndükten sonra çalışmalarına aynı hızla devam etti. Çünkü herkesten duyduğu söz aynıydı: Bir atlet, çalışmalarını bir tek gün bile aksatmamalıydı.

Atlet Dalkılıç
Her şey spor için

Şöhrete doğru

Aylar geçti. 1955 yılı gerilerde kaldı. Muharrem için bu yıl çok önem-iydi .Çünkü atletizme 1955 de başlamıştı. Ancak hayallerinin gerçekleşmeye başladığı yıl 1956 oldu. Türk sporseverleri Muharrem Dalkılıç adını 1956 yılında duydular. Türkiye Gençler Atletizm Birinciliği dolayısıyla yur dun dört bir köşesinden gelen atletler Ankarada toplanmıştı. Bu gençlerin çoğu, atletizm alanında adı duyulma, mış kimselerdi. Muharrem Dalkılıç da bunlardan biriydi. Gerçi Gaziantepliler bu esmer delikanlının başanlarıyla övünüyorlar, hattâ çokları onu

geleceğin büyük sporcularından biri o-larak gösteriyorlardı ama, türk atletizmi için Dalkılıç adı henüz bir meçhuldü.

Muharrem Dalkılıç Ankaraya isimsiz bir atlet olarak geldi. Fakat İki büyük başarısı, Muharrem Dalkılıç adını atletizm alanında duyurmakla, kalmadı, bütün federasyon yetkililerini şaşırttı, İki günde iki şahane yarış çıkaran Muharrem, 1500 ve 5000 metrelerde Gençlerarası Türkiye şampiyonu oluverdi, bu arada bir de rekor yeniledi. Atletizm sporuyla ilgilenen herkes, bu atletin nasıl yetiştiğini soruyordu. Atletizm antrenörleri, atletizm ilgilileri Muharremde büyük bir kabiliyet görmüşlerdi. Bu çocuğu Ankarada bırakmak, Ankarada çalışmasını sağlamak türk sporu için büyük bir kazanç olacak, büyük bir ihtimalle yeni bir yıldız doğacaktı.

Türkiye Birinciliği sona erdikten sonra, bu yüzden Muharremin peşi bırakılmadı. Ailesiyle görüşülüp, onun An karaya yerleşmesi istenildi. Ankarada ona bir iş bulunacaktı, özel olarak çalıştırılacak, kendisine her imkân sağlanacaktı. Onsekiz yaşındaki bir spor cu için bundan daha cazip teklif olamazdı. Muharrem Gaziantebe gittikten sonra ailesini razı etti ve soluğu Ankarada aldı. Atletizm Federasyonu Başkanı Naili Moran, Muharremi yanına âldı. Muharrem, Moranın bürosunda çalışıyor ve atletizme devam e-diyordu. Yetkililer, genç atleti Besim Aybarsa teslim ettiler. Aybars, bu yeni öğrencisinde büyük bir kabiliyet, gördü.

Çok titiz ve atletizm alanında Türkiyedeki en iddialı kişilerden biri o-lan Aybars, Muharremden önce türk sporuna sayısız değer yetiştirmişti, Ama Aybars, daha ilk günde. Muharrem derecesinde kaabiliyetli bir öğrenciye rastlamadığını anlamıştı. Atletizm sahalarının emektar hocası ile genç ümit Dalkılıç başbaşa verdiler. Aybars gösterdi, Dalkılıç çalıştı, İkisi de bu çalışmalardan yılmıyorlar, üstelik, her geçen gün bu çalışmaların veriminin ortaya çıkmasıyla işe daha çok bağlanıyorlardı. Onsekiz yaşındaki delikanlı artık, türk atletizminde geçilmeyen bir isim olmuştu. Her girdiği yarışı kazanıyor, rekorları tehdit ediyordu,

1957 yılı sonunda Muharremin âskerlik görevi başladı. Dalkılıç Jandar - ma, eri oldu. Ankara Jandarmagücü Kulübü türk atletizminin önderliğini yapan kulüplerden biriydi. Muharrem askerlik görevi süresince bu yüzden atletizmini de ilerletmek fırsatını bul du. İki yıllık askerlik görevi sona erdikten sonra bile Dalkılıç bu kulüpten ayrılamadı. Genç atlet Jandarma Genel Komutanlığında bir işe başladı, kulübü ile bağını koparmadı. Artık türk atletizmi denilince Muharrem Dalkılıç akla geliyordu. Bu adı yavaş, yavaş yabancılar da duydular. Atletizm Milli Takımımızın bütün yarışmalarda tek umudu bu genç atletti. Ankarada yapılan Balkan Atletizm Birinciliği bunun en belirli örneğini teşkil etti. Her Balkan Birinciliğinde biraz daha gerileyen türk atletizminin Ankarada tek temsilcisi Muharrem Dalkılıç olmuştu. Dalkılıçtan başarı bekleniyordu ama, doğrusu hiç kimse

Dalkılıç şampiyonluk kürsüsünde

Şerefli makam

onun 800 metrede şampiyon olacağını sanmıyordu.

..ve Balkan Şampiyonu

Ankaralı sporseverler, 19 Mayıs Stadında şahane bir yarış seyrettiler. Genç şampiyonun Balkanların ünlü adamlarıyla çekişmesi seyredenlere sonsuz heyecan verdi. Dalkılıç yarışı son andaki atağıyla kazandı. Bu durum, fotofinişle tespit edildi. Artık Muharrem Balkan Şampiyonuydu. Sadece Balkan Şampiyonu değil, Balkanların en gözde atletlerinden biriydi, de...

Bundan sonra başarılar biribirini takip etti. Ne yazık ki, Muharrem Dalkılıç imkânsızlıklarla mücadele etmek zorunda kalıyordu. Durmadan çalışıyor, form tutuyor, fakat yılda topu topu 3-4 büyük yarış yapabiliyordu. Türkiyede. Dalkılıçla boy ölçüşebilecek, onu zorlayabilecek tek atletin yokluğu onun en büyük şanssızlığıydı. Çünkü bir sporcu, hele bir atlet için rakipsiz kalmaktan büyük şanssızlık düşünülemez. Atletlerimizden sâdece Eskişehirli Şükrü Saban Muharremi zaman zaman zorluyordu. Ancak Şük_ rü Saban daha çok uzun mesafeleri tercih ediyordu. Bu arada Muharrem Dalkılıç yılda iki-üç kere de yurt dışında yarışmak şansına sahip oluyor, bu yarışmaların hemen hepsinde kendini gösteriyordu. Sofyada, Bükreşte, Belgratta, Osloda, Helsinkide, Lile'de, Avrupanm dört bir köşesinde ay - yıldızlı genç atletimiz çılginlar gibi alkışlanıyor, her yarışında yeni bir başarı elde ediyordu. Balkan ulusları Muharremi çok yakından tanımışlardı. Onlarca türk atleti bulunmaz bir kıymetti ve bu kıymetten yeteri derecede faydalanılamıyordu. Çünkü Balkanlar da Muharrem Dalkılıç ayarında bir koşucu daha yoktu. Dalkılıçın en büyük rakipleri romen Barabas ile Yugoslav Cervan'dı. Bu iki yabancı atletin imkânları, türk atletininkiyle

kıyaslanamazdı. Baratas olsun, Cervan olsun, sezon boyunca Avrupanın hangi kentinde uluslararası bir yarışma varsa gönderiliyor, durmadan yarıştırılıyorlardı. Buna karşılık Muharremin kaderi Ankaranın atletizm sahasına bağlıydı. Besim Aybars, öğrencisini her gün karşısına alıyor, çalışmaların aksamamasını sağlıyordu. Böylece haftalar, aylar geçiyor, Dalkılıç Atletizm Federasyonunun bir yarış bulmasını bekliyordu. Buna rağmen bir Balkan şampiyonası oldu mu, ünlü Balkan atletleri Muharremle boy ölçüşemiyorlardı. Ankarada başlayan Balkan şampiyonlukları gittikçe çoğalmıştı.

Helsinki zaferi

1963 yılı Muharrem için altın yıl oldu. O yılın Haziran başında Finiandiyanın başkenti Helsinkide Muharrem, atletizm hayatının en büyük başarısını elde etti. Balkan uluslarıyla İskandinavya ulusları arasında bir atletizm yarışması düzenlenmişti. Balkan uluslarının seçicileri, Balkan Karmasına Muharrem Dalkılıcı da aldılar Dalkılıç 5000 metrede, romen Barabasla birlikte, Balkan Karmasını temsilen koşacaktı. Barabas ve finlandiyalı Saloranta 5000 metrenin favorisi kabul ediliyordu. Oysa pistte tutulması imkânsız bir atlet vardı: Muharrem Dalkılıç! Yarış boyunca Dalkılıç, Barabas ve Salorantla çekişti. Seyredenler heyecandan yerlerinde, duramıyorlardı. Bu 5000 metre yarışı, Balkan - İskandinavya atletizm yanşmasının en heyecanlı yarışmasıydı. Muharrem yarışın bitmesine 50 metre kala şâhâne bir finiş yaptı. Finlandiyalı atlet bu mücadelede yenilgiyi hemen kabul etmek zorunda kaldı. Barabas ise, gücü tükeninceye kadar mücadeleyi bırakmadı. Ama bu çaba faydasızdı. Muharrem gene geçilemedi. Onbinler türk atletini ayakta alkışlıyor türk atleti bu sergiye gözyaşlarıyla karşılık veriyordu, yarışmaların teknik kurulu, bu müthiş çekişmenin etkisinden kurtulamadı. Muharrem Dalkıçı Balkan - İskandinav Yanşmasının en başarılı atleti seçti. Böylece Dalkılıç, onca ünlü atlet arasında Finlandiya Cumhurbaşkanının armağanını, aldı.

Bu yarış, Muharrem için unutulmaz bir anı oldu. Aradan yıllar geçti, genç türk atleti bu müthiş çekişmenin en küçük noktasını bile unutamadı, Bu yarışta türk atletizmi aynı zamanda şâhâne bir derece de kazanmış, 5000 metre Türkiye rekoru 14,02,2 ye inmişti.

Dalkılıç bir yarışmada
Kendi kendini kurtaran sporcu

Dalkılıç bu başarısıyla adını Avrupa sporseverlerine de duyurdu. Avrupanın birçok ülkesinde türk atletinin başarısından bahsedildi.

At var, meydan yok!

Muharrem Helsinkiden döndükten sonra atletizme biraz daha sarıldı. Ne yazık ki imkânsızlıklar gene karşısına dikilmişti. Aylar gene, sadece çalışmakla geçiyordu. Fakat Dalkılıç yılmadı. Bu arada geçirdiği bir kaza sonucu, çalışmaları aksadı. Bu yüzden Muharrem, kısa bir süre istenilen formu bulamadı, hattâ bir keresinde, Atatürk Koşusunda, Şükrü Sabana geçildi.

Ancak şunun belirtilmesinde fayda vardır ki, Muharremin formsuzluğunda geçirdiği kaza kadar, büyük yarışmalardan yoksun kalmasının da rolü büyük olmuştur. Dünyanın hiçbir ülkesinde, böylesine kaabiliyetli bir sporcunun bu derece kötü şartlar içinde yarıştığı görülmemiştir.

Fakat aradan çok geçmedi, Dalkılıç gene toparlandı, **1964** yılında bir kere daha Balkan Şampiyonu odu. Katıldığı her yarışta yine başarı kazanıyordu. Gerçi 1964 Ekiminde Tokyoda yapılan Olimpiyat Oyunları sırasında birçok sporsever Dalkılıçtan beklediğini bulamadı. Fakat buna biraz da, Tokyodan gelen yanlış haberler sebep oldu. Meselâ katıldığı bütün yarışmalarda Dalkılıcın yarışı terkettiği bildirilmişti. Oysa Dalkılıç sadece **10** bin metrede yarışı bırakmıştı. 10 bin metre yarışına isteyerek girmiş uzun süre çok iyi koşmuştu. Olanca gücünü harcıyordu. Ancak âni bir kramp, Dalkılıcın yarışdışı kalmasına sebep oldu. Öbür iki yarışmada ise Muharrem gücünün yettiğince çalıştı fakat iyi bir derece elde edemedi. Bunun nedenini, dünyanın bütün sayılı atletlerinin bu yarışmalara aylar öncesinden hazırlanmasında, Dalkılıcın ise büyük yarış tecrübesizliğinin Tokyoda belirli olarak ortaya çıkmasında aramak doğru olacaktır. Çünkü "dev" ler arasında, bütün tecrübesi Balkan yarışmalarının hududunu aşmayan Muharrem kaybolmuş, daha doğrusu, çok iyi mücadele etmesine rağmen, finallere katılamamıştı.

Bu arada Dalkılıçın, genel tasnifte, derecesine göre olan sırasını küçümsememek gerekir. Muharrem Tokyodan döndükten sonra Ankarada Atatürk Koşusunu gene çok rahat kazandı. Lile'deki uluslararası yarışta ikinci oldu. Bu yıl da Bükreşte yapılan Balkan Kros Şampiyonasında ünlü rakiplerini bir kere daha geride bırakıp şampiyonluğu kazandı. Bu, Dalkılıçın beşinci Balkan şampiyonluğudur.

Muharrem Dalkılıç bugün gene türk atletizminin tek temsilcisidir Gerçi aynı imkânsızlıklar gene mevcuttur, fakat Muharrem, bunlara alıştığı için olacak, katıldığı uluslararası yarışmalardan daima yüzünün akıyla çıkmaktadır.

1961 yılında Zehra Dalkılıçla, evlenen genç atletimiz, atletizme 1968 Meksika Olimpiyatlarına kadar devam etmek amacındadır. Meksika Olimpiyatlarından sonra Dalkılıç atletizmi bırakacaktır. Kararının gerekçesi, pisti bir şampiyon, olarak terketme arzusudur.

Muharrem Dalkılıç halen, Ana Tamir Fabrikasında çalışmaktadır. Eşi Zebranın görevi ise Devlet Hava Meydanları Genel Müdürlüğündedir.

SOĞUK
ALGINLIĞI
VE FAZLA
YORGUNLUKTAN
İLERİ
GELEN

vücut kırıklığı ve adale ağrılarına karşı

GRİPİN

● **GRİPİN**, baş, diş, adale ve sinir ağrılarını teskin eder ● **GRİPİN**, lumbago, siyatik ve romatizma ağrılarına karşı faydalıdır ● **GRİPİN**, grip ve nezle başlangıcında birçok fenalıklar önler ● **GRİPİN**, 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

(Yeni Ajans: 2111) — 336

VB
UĞUR K.
Oooo ne güzel fırsat...
HER AY 75 ÖĞRENCİYE
İKİ SENE MÜDDET İLE
250
liralık burs
ömür boyunca
AYLIK GELİR
ZENGİN
PARA İKRAMİYELERİ
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI